

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

D. Avgvstini Hipponensis Episcopi Liber Ad Sanctvm Episcopvm Avrelivm,
A De Gestis Pelagii Contra Aduersarios gratiæ Domini nostri Iesu Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

D. AVGVSTINI HIPPO-
NENSIS EPISCOPI LIBER AD
SANCTVM EPISCOPVM AVRELIVM,
ADE GESTIS PELAGII CONTRA AD-
uersarios gratiæ Domini nostri Iesu
Christi.

A Ita habebat exemplar Possidius vero in indiculo ita scribit. Contra gesta Pelagij liber vnus. At liber non est contra Gesta, sed contra Pelagium. Vnde Augustinus lib. de Peccato Orig. cap. 14. titulum indicat de gestis Palæstinis. & in idem redit, quod ait in cap. 47. lib. 2. Retract. Cum in manus nostras eadem gesta venissent, scripsi de his librum, &c.

** Sine dubio hac lectio præfrenda est, quia altera intentioni Augustini nihil inuenit, ut facile consideranti constabit.*

** alia videretur.*

*P*ostquam in manus nostras * sancte Papa Aureli, Ecclesiastica gesta venerunt, ubi Pelagius ab Episcopis 14. provinciarum Palæstinæ catholicis est pronunciatus, cunctatio mea terminum accepit; quo differere aliquid plenius, atque fidentius de ipsa eius defensione dubitabam. Hanc enim iam in quadam chartula quam mihi ipse miserat, legeram. Sed quia eius cum illa nullas à se datas literas sumpseram, verebar, ne aliquid aliter in meis verbis inueniretur, quam legeretur in Episcopaliibus gestis; atque ita forsitan negante Pelagio, quod ipse mihi illam chartulam miserit, quoniam facile conuinci vno teste non posset, ego potius ab ijs, quibus neganti faueret, aut suppositæ falsitatis, aut (ut mitius dicam) temerariæ credulitatis arguerer. ** Mendosus videtur locus, legendum videtur, Hoc ergo pertractato vel peracto, quod Gesta testatur, vel His pertractatis, &c.*

** Hunc ergo pertractato, quæ gesta testantur, iam quantum mihi videbar, vtrum pro se ille sic egerit dubitatione sublata, profecto, & de ipsius defensione, & de hoc opere nostro sanctitas tua, atque omnis qui legerit, facilius, & certius iudicabit.*

CAPVT I.

De prima propositione Pelagii obiecta.

*P*rimum itaque Domino Deo rectori, cuiusmodi; meo ineffabiles ago gratias, quod me de sanctis fratribus, & Coepiscopis nostris, qui in ea causa iudices confederunt, opinio non fefellit. Responsiones enim eius non immerito approbauerunt, non curantes quo modo ea, quæ obijciebantur, in opusculis suis posuerit, sed quid de his in præsentia examinatione responderit. Alia est enim causa fidei non sanæ, alia loquutionis incau-

tæ. Denique A in his, quæ de libello, quem dederunt Sancti Patres, & Coepiscopi nostri Galienus, & Lazarus, qui propter grauem (sicut postea probabilius compertimus) vnius eorum ægritudinem, præsentibus esse minime potuerunt, recitata sunt obiecta Pelagio, illud est primum, quod in libro suo quodam scribit. *Non posse esse sine peccato, nisi qui legis scientiam habuerit.* Quo recitato, synodus dixit, Tu hoc edidisti Pelagi? At ille respondit. Ego quidem dixi, sed non sicut illi intelligunt, non posse peccare, nisi qui scientiam legis habuerit, sed adiuuari per legis scientiam ad non peccandum, sicut scriptum est; legem in adiutorium dedit illis. Hoc audito, Synodus dixit. Non sunt aliena ab Ecclesia, quæ dicta sunt à Pelagio.

Planè aliena non sunt, quæ respondit: illud vero, quod de libro eius prolatum est, aliud sonat. Sed hoc Episcopi Græci homines, & ea verba per interpretem audientes, discutere non curarunt, hoc tantum intuentes, quid ille, qui interrogabatur, sensisse se diceret, non quibus verbis eadem sententia in libro eius scripta diceretur. Aliud est autem hominem per scientiam legis ad non peccandum adiuuari, & aliud est, non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit: cum videamus, exempli gratia, & sine tribulis areas trituri, quantum adiuuēt, si adint, & sine Pædagogis posse pueros pergere in scholâ, quantum ad hoc non sint inutilia pædagogorum adiumenta: & multos ab ægritudine sine medicis conualescere, quantum manifesta sint adiutoria medicorum: & alij *B* sine cibis pane homines viuere, quantum panis adiutorium

A Licet superius cap. 29. Acta Concilij ut non interrupta, sed continuata serie haberentur, recitauerimus, ut sic melius intelligeretur, nihilominus hic omittimus potuerunt, ut integrum opus Augustini traderemus, eiusque sententia in singulis capitibus melius perciperetur.

Concilium

August.

B Legendum arbitror, & alijs cibis sine pane posse homines viuere. nam si sententia esset, posse homines solo pane sine alijs

ne alijs cibis viuere, subden-
dam consequenter esset, quan-
tus aliorum ciborum adiuto-
rium valere plurimum non
negatur. Aliis discursus non
subsistit.

admonemur, adiutoriorum genera esse duo;
alia quippe sunt sine quibus illud, ad quod
adiuant, effici non potest, sicut sine naui an-
uigat nemo, nemo sine voce loquitur, nemo
sine pedibus graditur, nemo sine luce intue-
tur, & multa huiusmodi: vnde est etiam il-
lud, quod nemo sine Dei gratia recte viuit.
Alia verò sunt adiutoria, quibus sic adiuna-
mur, vt etiam si desint, possit alio modo
fieri, propter quod ea requirimus, sicut
illa sunt, quæ commemorauimus. Tribula
ad fruges terendas, pædagogus ad puerum
ducendum, medicamentum * humanitate
confectum ad recipiendam salutem, & cun-
cta talia.

* forte, hu-
manitate.

Quærendum est igitur, ex quo duorum
istorum generum sit talis scientia, id est, quo-
modo adiuuet ad non peccandum? Si eo mo-
do, vt sine illa hæc non possit impleri, non
solum Pelagius verum respondit in iudicio,
sed etiam verum scripsit in libro. Si vero eo
modo, vt adiuuet quidem, si aduerit, possit
tamen illud, ad quod iuuat, alio modo fieri,
etiam si ista defuerit, verum quidem respon-
dit in iudicio, quod merito Episcopis pla-
cuit, adiuuari hominem ad non peccandum
legis scientia, sed nõ verum scripsit in libro,
non esse hominem sine peccato, nisi qui sci-
entiam legis habuerit, quod indiscussum iu-
dices reliquerunt, latini sermonis ignari, &
& eius, qui causam dicebat, confessione con-
tenti, præsertim vbi ex aduerso nullus adstat,
qui verba libri eius exponendo aperire in-
terpretem cogeret, atque vnde fratres non
frustra mouerentur, ostenderet. Paucissimi
quippe sunt legis periti, multitudinem au-
tem membrorum Christi viquequaq; diffu-
sam, & legis tam profundæ, ac multiplicis
imperitam, simplicis fidei pietas, & spes fir-
missima in Deo, & charitas sincera commē-
dat, quæ his donis prædita, gratia Dei se con-
fidentia peccatis posse mundari.

Caput. 2.

Ad hoc si forte Pelagius responderet, hæc
ipsam se dixisse scientiam legis, sine qua non
potest homo liber esse à peccatis, quæ per
doctrinam fidei à Neophitis, atque in Chri-
sto paruulis traditur, qua etiam baptizandi
catechizantur, vt symbolum nouerint. Non
quidem ista intelligi solet, quando habere
quisquam scientiam legis dicitur, sed illa, se-
cundum quam legis periti appellantur. Ve-
runtamen, si hæc verba, quæ pauca numero,
sed magna sunt pondere, & more omnium
ecclesiasticorum fideliter baptizandis inti-
mantur, scientiam legis nuncuparet, asse-

valere plurimum nõ
negetur. Et alia mul-
taque nobis tacenti-
bus, cogitanti facile
occurrunt. Profectò

rens, de hac re dixisse, non esse sine peccato,
nisi qui scientiam Dei habuit, quæ necesse
est, vt tradatur credentibus, antequam ad
ipsam remissionem veniant peccatorum, et-
iam si circundaret eum non disputantium,
sed vagientium baptizatorum multitudo
innumerabilis paruulorum, qui non verbis,
sed ipsa innocentia veritate clamarent, quid
est, quid est, quod scripsisti, non posse esse
sine peccato, nisi qui scientiam legis habue-
rit. Ecce nos grex magnus agnorum sine
peccato sumus, & legis tamen scientiam
non habemus.

Nempe isti, cum saltem lingua tacente,
tacere compellerent, aut forte etiam confi-
teri, vel nunc se ab illa peruersitate corrupti,
vel certè hæc se quidē, & ante sensisse, quod
nunc in Ecclesiastico dixit examine, sed eius
sententia non se circumspectata verba po-
fuisse, & ideo fidem suam esse approbandam,
librum emendandum. Est enim, vt scri-
ptum est, qui labitur in lingua, & non in cor-
de. Qui, si diceret, vel si dicat, quis eisdem
verbis incautius, negligentiusque conscrip-
tis, non facillimè ignoscat, cum sententiam,
quam verba illa continent, non defendat,
sed cum discat, quam veritas probat. Hoc et-
iam pios iudices cogitasse credendum est. Si
tamen hoc, quod in libro eius latino est dili-
genter interpretatum, satis intelligere po-
tuerunt, sicut eius responsionem græco elo-
quio prolatam, & ob hoc facillè intellectam,
alienam non esse ab Ecclesia iudicauerunt.
Sed iam cætera videamus. Adiecit enim Epi-
scopalis synodus, & ait.

CAPVT II.

De secunda propositione obiecta Pelagio.

LEgatur, & aliud capitulum, & lectum est, ^{Caput. 3.}
in eodem libro suo, potuisse omnes volū- ^{Concilium.}
tate propria regi. Quo lecto, Pelagius re- ^{Pelagius.}
spondit. Et hoc dixi propter liberum arbi-
trium, cui Deus adiutor est eligenti bona;
homo verò peccans, ipse in culpa est, quasi li-
beri arbitrij. Quo audito, Episcopi dixerunt.
Neque hoc alienum est ab Ecclesiastica do-
ctrina.

Quis enim condemnaret liberum arbi- ^{August.}
trium, vel negaret, cum quo Dei adiutorium
prædicatur. Quapropter & sententia respon-
dentis meritò Episcopis placuit. Et tamen
illud, quod in libro eius positum est, Omnes
voluntate propria regi, fratres, qui nouerant,
quid aduersus Dei gratiam isti soleant dispu-
tare, proculdubio debuit permouere; sic e-
nim dictum est, *Omnes propria voluntate regi,*
tanquam Deus neminem regat, & frustra scriptum
sit. Saluum fac populum tuum, & rege eos, & extolle
illos usq;

illos usque in seculum. Ne remaneant, utique si voluntate propria sine Deo reguntur, velut oves non habentes pastorem, quod absit à nobis. Nam procul dubio plus est agi, quam regi, qui enim regitur aliquid agit, & à Deo regitur, ut recte agat. Qui autem agitur, agere aliquid ipse vix

** Hinc forte quispiam ex mente Augustini colligat, quem Deus agit, non cum in-differentia agere, neque cum potestate non agendi, & resistendi motioni Dei. Hunc vero sensum excludit particula vix, quæ potius denotat, eum, qui à Deo agitur, aliquid agere, licet non à se, sed ex motione Dei. Unde de illo, qui sic motus bonum diligit, ait paulo inferius Augustinus, Non solum voluntas id agit, sed diuinitus adiuvatur. Et rursus inferius. Se spiritu Dei agit, & regi gratulantur. Idem ergo est à Deo agi, quod regi, ac subinde sicut qui regitur aliquid agit, ita qui agitur. Quod alibi discrete Augustinus explicuit dicens serm. 3. de Verbis Apostoli. Quotquot spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. Dicit mihi aliquis, ergo agimur, non agimus. Respondeo; imò & agis, & ageris, & tunc bene agis, si à bono agaris. Spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adiutor est: ipsum nomen adiutoris præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis. Nemo adiuvatur, si ab illo nihil agatur, quotquot enim spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei, non litera, sed spiritu, non lege præcipiente, minante, promittente, sed spiritu exhortante, illuminante, adiuvante.*

** forte, agentia.*

Sum quidem & ego mortalis homo similis omnium ex genere terreno illius, qui prior factus est; & cætera usque ad eum capituli finem, ubi legitur. Vnus ergo omnibus introitus ad vitam, & similis exitus. Propter hoc optaui, & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ. Nonne luce clarius apparet, quemadmodum iste considerata miseria fragilitatis humanæ, non est ausus se regendum sibi committere? sed optauit, & datus ei sensus, de quo dicit Apostolus: Nos autem sensum Domini habemus, & inuocaui, & venit in eum spiritus sapientiæ. Hoc enim spiritu, non viribus propriæ voluntatis reguntur, & aguntur, qui filij sunt Dei.

Nam & illud, quod posuit de Psalmo in eodem capitulorum libro, ut quasi probaret, omnes voluntate propria regi. Dilexit maledictum, & veniet ei, & noluit benedictionem, &

elongabitur ab eo. Quis nesciat, hoc non vitium esse naturæ, sicut eam condidit Deus, sed voluntatis humanæ, quæ recessit à Deo? Veruntamen si non dilexisset maledictionem, & voluisset benedictionem, & in hoc ipso voluntatem suam diuina gratia negaret adiutam, ingratus, atque impius sibi regendus dimitteretur, ut sine rectore Deo præcipitatus, non se à se ipso regi potuisset, pœnis experiretur. Sic etiam in illo testimonio, quod in eodẽ libro eidẽ titulo subdit. Apposuit tibi aquam, & ignem, ad quod vis porrigere manum tuam. Ante hominem bonum, & malum, vita, & mors, quod placuit dabitur illi: manifestum est, quod si ad ignem manum mittit, & malum, ac mors ei placet, id voluntas hominis operatur; si autem bonum, & vitam diligit, non solum voluntas id agit, sed diuinitus adiuvatur, sufficit enim sibi oculus ad non videndum, hoc est, ad tenebras; ad videndum vero lumine suo non sibi sufficit, nisi illi extrinsecus adiutorium clari luminis præbeatur.

Abiit autem, ut ij, qui secundum propositum vocati sunt, quos præciuit, & prædestinavit conformes imaginis filij sui, suo ut peccant desiderio permittantur. Hoc enim patiuntur vasa iræ, quæ perfecta sunt ad perditionem, in quorum etiam ipsa perditione notas facit Deus diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ suæ. Propter hoc enim cum dixisset, Deus, misericordia eius præueniet me, continuo subiicit, Deus meus demonstrabit mihi inimicis meis. Illis ergo sit quod scriptum est. Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum. Non autem sic prædestinatus, quos regit spiritus Dei, quoniam inanis non est vox eorum. Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori. Quandoquidem, & contra ipsa desideria sic oratum est, ut diceretur. Aufer à me concupiscentias ventris, & desideria concubitus, ne apprehendant me. Præstat hoc Deus illis, quos subditos regit, non autem illis, qui se idoneos ad se ipsos regendos putant, & præfidenti ceruice propriæ voluntatis illum dedignatur habere rectorem.

*Quæ cum ita sint, filij Dei, qui hoc nouerunt, & se Dei spiritu regi, & agi gratulantur, quomodo * moueri potuerunt, cum audirent, vel legerent à Pelagio scriptum, omnes voluntate propria regi, & suo desiderio vnumquemque dimitti? Et tamen quia interrogatus ab Episcopis, quid mali sonarent illa verba, persensit, responditque; hoc se dixisse propter liberum arbitrium, continuo subiiciens: cui Deus adiutor est eligenti bona, homo vero peccans, ipse in culpa est quasi liberi arbitrij. Hanc quoque sententiam pij iudices approbantes, quam incautè, vel quo sensu illa in libro eius verba sint posita, considerare,*

vel

vel querere noluerunt, sufficere existimantes, ita eum confessum esse liberum arbitrium, vt eligenti bona, Deus esset adiutor, peccans vero esset in culpa, ad hoc sibi sufficiente propria voluntate. Ac per hoc Deus

** Ita legendum est in vtroque loco non regit, prout in margine addebat. Nam sensus Augustini est, eos, qui regunt, quidquid regant, id est, siue alius siue se ipsos, ideo bene regere, quia Deus eos regit, eiusque adiutor, vt eligant bona.*

regit, quibus adiutor est eligentibus bona, & ideo bene * regunt, quidquid regunt, quoniam ipsi reguntur à bono.

C A P V T III.

De tertia propositione Pelagij.

ITEM recitatum est, quod in libro suo Pelagius posuit, in die iudicii, iniquis, & peccatoribus non esse parcendum, sed æternis eos ignibus exurendos. Quod adeo fratres mouerat, vt obijciendum putaretur, quod ita dictum est, tanquam omnes peccatores æterno essent supplicio puniendi, non eis exceptis, qui fundamentum habent Christum, quanuis super ædificent ligna, fenum, stipulam, de quibus dicit Apostolus: si cuius opus exultum fuerit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Sed cum respondisset Pelagius, hoc secundum Euangelium se dixisse, vbi dicitur de peccatoribus. *Isti ibunt in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam;* Nullo modo potuit Christianis iudicibus Euangelica, & Dominica displicere sententia, nescientibus, quid in verbis de libro Pelagij prolatis mouerit fratres, qui disputationes eius, vel discipulorum eius audire consueuerunt, quando his absentibus, qui libellum contra Pelagium sancto Episcopo Eulogio dederunt, nullus vrgebat, vt peccatores per ignem saluandi à peccatoribus æterno supplicio puniendis aliqua exceptione distingueret: & eo modo intelligentibus iudicibus, cur fuerit illud obiectum, si nollet distinguere, merito culparetur.

Quod autem addidit Pelagius, & si quis aliter credit, Origenista est: hoc acceperunt iudices, quod re vera in Origene dignissime detestatur Ecclesia, idem * quod etiam illi, quos Dominus dicit æterno supplicio puniendos, & ipse Zabulus, atque angeli eius post tempus licet prolixum, purgati liberabuntur, & sanctis cum Deo regnantibus sociati beatitudinis adhærebunt. Hoc ergo synodus dixit, alienum non esse ab Ecclesia, non secundum Pelagium, sed potius secundum Euangelium, quod tales iniqui, & peccatores æternis ignibus exurentur, quales tali supplicio dignos iudicat Euangelium, & quod detestabiliter cum Origene sentiat, qui dixerit,

aliquando eorum finiri posse supplicium, quod Dominus dixit æternum.

De illis vero peccatoribus, quos dicit Apostolus, exusto eorum opere tanquam per ignem saluos futuros, quoniam nihil Pelagio de his euidenter obiectum est, nihil iudicauerunt. Quapropter qui dicit, iniquos, & peccatores, quos æterno supplicio veritas damnat, aliquando inde posse liberari, non inconuenienter Pelagius eum Origenistam vocat; sed rursus, qui nullum peccatorem in Dei iudicio misericordia dignum existimat, quod vult, ei nomen imponat, dum tamen & hunc errorem Ecclesiastica veritate non recipi intelligat, iudicium enim sine misericordia fiet illi, qui non fecit misericordiam. Quomodo autem fiat hoc iudicium, difficile in Scripturis sanctis comprehendere potest.

Modis enim multis significatur, quod vno modo futurum est: namque aliquando dicit Dominus aduersus eos, quos in suū regnum non recipit, ostium se clausurum, clamantibusq; illis & dicentibus, aperi nobis, in nomine tuo manducauimus & bibimus, & cetera, quæ illos dicere scriptum est, se responsurum, nescio vos qui operamini iniquitatem. Aliquando iussurum se commemorat, vt qui noluerunt eum regnare, sibi adducantur, & interficiantur coram illo. Aliquando venturum se dicit cum Angelis suis in maiestate sua, vt congregentur ante eum omnes gentes, & diuidat eas, & alios ponat ad dexteram, quorum bona opera commemorat, & reportat in vitam æternā: alios ad sinistram, quibus bonorum sterilitatem imputans, eos æterno igne condemnet. Aliquando seruo nequam, pigro, qui pecuniam eius neglexit impendere, vel etiam hominem inuentum in conuiuio non habentem vestem nuptialem, iubet ligatis manibus, & pedibus mitti in tenebras exteriores. Aliquando susceptis quinque prudentibus, ostium contra stultas alias quinque virgines claudit. Hæc, & siquid est aliud, quod in præsentiam non occurrit, de iudicio dicuntur futuro, vtiq; non in vno, vel quinque, sed in multis exercendo. Nam si vnus esset, qui de conuiuio, quod non habebat vestem, iussus est mitti, non continuo sequeretur, & diceret, *multi enim sunt vocati, pauci vero electi*, cum potius vno proiecto, atque damnato, multi in domo remansisse videantur. Sed de ijs omnibus * non quantum satis est disputare, per longum est. Hoc tamē breuiter possum dicere sine præiudicio, quod in pecuniarijs rationibus dici solet. Mollioris discussionis vnum aliquem iudicii modum, qui est inscrutabilis nobis, * seruat, duntaxat in præmiis, & pœnis diuersitate meritorum, multis per Scripturas

Caput. 4.

** Forte nunc, vel, dele, non, nā destruit sensum.*

** Locus videtur corruptus, & videtur legendū, quæ Deus seruat duntaxat in pmijs, & pœnis pro diuersitate meritorū retribuendis multis*

multis per scripturas sanctas significari
 etas significari modis, modis. Quod autem
 huic causæ, de qua nunc agitur, satis est, si
 dixisset Pelagius, omnes omnino peccatores
 æterno igne, & æterno supplicio puniendos,
 quisquis iudicium id approbasset, in se
 ipsum primitus sententiam protulisset. Quis
 enim gloriabitur, se mundum esse à pec-
 catis? Quia vero nec omnes dixit, nec quos-
 dam, sed, nec, indefinite posuit, & hoc se-
 cundum Evangelium se dixisse respondit.
 Vera quidem sententia Episcopali est con-
 firmata iudicio. Sed adhuc ne aliquid fen-
 tiat Pelagius non apparet, & post hoc et-
 iam Episcopale iudicium, non impudenter
 inquitur.

CAPVT IV.

De Propositione quarta Pelagio obiecta.

Pelagius. **O**BIECTVM est illud Pelagio tanquam
 in suo libro scripserit, malum nec in co-
 gitationem venire. Respondit autem, hoc
 non ita posuimus sed diximus, debere stude-
 re Christianum, ne male cogitet. Quod,
 sicut decuit, Episcopi approbauerunt. Quis
 enim dubitat, malum cogitari non oportere?
 Et re vera in suo libro ad malum, cuius
 ita legitur, nec cogitandum, quod in hac
 intelligi solet, malum ne cogitari debere
 quidem. Hoc autem qui negat, quid aliud
 dicit, quam debere cogitari malum? Quod
 si verum esset, non diceretur in laude
 charitatis, *Non cogitat malum*. Venire tamen
 in cogitationem iustorum, atque Sanctorum,
 Deo notum probe asseritur, quia cogitatio
 vocari solet, * cum aliquid in mentem
 venit, & si consensio non sequatur, cogitatio
 vero, quæ culpam contrahit, & merito prohi-
 betur, consensione non caret. Potuit ergo
 fieri, ut mendosum codicem legerent, qui
 hoc ita obijciendum arbitrati sunt, tan-
 quam Pelagius dixerit, malum nec in cogita-
 tionem venire, id est, iustis, & sanctis in
 mentem non venire, quod malum est. Quæ
 sententia profecto absurdissima est, cum
 enim mala reprehendimus, nisi cogitata
 verbis, enuntiare non possumus; sed illa, ut
 diximus, culpabilis appellatur cogitatio ma-
 li, quæ consensionem trahit: cum ergo &
 hanc Pelagij responsionem iu-
 dices approba-
 sent.

CAPVT V.

De quinta propositione obiecta Pelagio.

Recitatum est aliud, quod in suo libello
 scripsit, Regnum cælorum etiam in ve-
 teri testamento promissum. Ad quod Pe-
 lagius, hoc & per Scripturas probare possibile
 est; hæretici autem in iniuriam veteris testa-
 menti hoc negant. Ego vero scripturarum
 auctoritatem sequutus, dixi, quoniam in
 Propheta Daniele scriptum est: *Et accipient*
sancti regnum altissimi. Quæ eius accepta re-
 sponse synodus dixit, neque hoc alia.
 num est à fide Ecclesiastica.

Nunquidnam ergo fratres nostros, ut et-
 iam hoc inter cætera obijcerent, sine causa
 verba ista mouerunt? Non utique, sed vete-
 ris testamenti nomen modis duobus dici so-
 let, vno modo secundum diuinarum Scrip-
 turarum auctoritatem, alio secundum
 * vulgarissimam consuetudinem, Paulus
 namque Apostolus dixit ad Galatas: *Dicite*
mibi (a inquit) *sub lege volentes esse, legem non*
vidistis? Scriptum est enim, quod Abraham duos
 filios habuit, vnum de ancilla, alterum de libera, quæ
 sunt allegoria * hac enim sunt duo testamenta,
 vnum quidem in seruitutem generans, quæ est
 Agar. Sina enim mons est in Arabia, quæ coniun-
 cta est ei, quæ nunc est Hierusalem, seruiens cum filiis
 suis: quæ autem sursum est Hierusalem, libera est,
 quæ est mater nostra. Cum ergo verus testamen-
 tum ad seruitutem pertineat, vnde etiam di-
 ctum est. *Eijce ancillam, & filium eius, non enim*
heres erit filius ancille cum filio meo Isaac. Re-
 gnum autem cælorum ad libertatem, quo-
 modo etiam regnum cælorum ad vetus per-
 tinet testamentum?

Sed quoniam, ut dixi, etiam sic solemus
 loqui, ut Scripturas omnes legis, & Prophe-
 tarum, quæ ante incarnationem Domini
 ministrante auctoritate canonica conti-
 nentur, nomine testamenti veteris nuncu-
 pemus quis Ecclesiasticis literis, vel medio-
 criter eruditus non ignorat, * Scripturis il-
 lis promitti potuisse regnum cælorum, sicut
 etiam illud testamentum nouum, ad quod
 pertinet regnum cælorum? certe enim in il-
 lis literis apertissime scriptum est. *Eccce dies*
veniunt, dicit Dominus, & consummabo domui Is-
rael, & domui Iacob testamentum nouum, non se-
cundum testamentum, quod disposui Patribus eo-
rum, in die, quæ apprehendi manum eorum, ut edu-
cerem eos de terra Egypti. Hoc enim factum est
 in monte Syna. Tunc autem Daniel Pro-
 pheta non dum erat, qui dixerat. *Accipient*
sancti regnum altissimi. His enim verbis præ-
 mium non a veteris, sed noui testamenti
 prophetabat, sicut
 ipsum Christum ven-
 A Siquis attente consideret
 principia, & errores Pelagij,
 non immerito verebitur, ne
 aliquis

atque error lateat sub ver-
bis eius. quæ in hoc capite ex-
penduntur. Duobus enim mo-
di intelligi potest, regnum
cælorum esse promissum in ve-
teri lege vno modo ut promissum
factum virtute liberi arbitrii,
et consequenter, ut intelliga-
tur promissum tamquam con-
ferendum in statu illius legis.
Alio modo potest intelligi esse
promissum ut conferendum in
statu noui testamenti, et ra-
tione operum, quæ tunc fieri
poterant virtute gratia, quæ
in fide Christi conferebatur.
Prior sensus hereticus est, po-
sterior catholicus, et verus, ut
partim in materia de Incar-
natione dictum est, partim in
sequentibus dicitur. Pelagius
vero, cum peccatum origina-
le negat, et meritum tribuat
operibus liberi arbitrii ex sola
virtute, et merito illius, con-
sequenter cogitare potuit, et
fortasse cogitauit, premium
regni cælorum, et pertinuisse
ad vetus testamentum, sicut
ad nouum, imo etiam æque ad
legem naturæ, sicut ad legem
gratiæ. Augustinus vero, licet
hoc recte prauiderit, et hanc
ipsam distinctionem in ea,
quam aliis verbis declarat,
intendat, nihilominus Pela-
gion non tribuit errorem quem
suis verbis non satis explicuit,
sed veritatem ipsam secun-
dum se spectatam declarat.
Et ita est facilis tota doctrina
Augustini in hoc capite.

1. Cor. 3.

* In quam.

alias
ar
li.
lat.
er-
alias
? asin
ia
s,
ego
cha-
alga.

turum, iisdem pro-
phetæ prænuntiarunt,
cuius sanguine dedi-
catum est testamen-
tum nouum, cuius te-
stamenti ministri A-
postoli facti sunt, di-
cete Beatissimo Pau-
lo. Qui idcirco nos fecit
ministros noui testamen-
ti, non litera, sed spiritu.
litera enim occidit, spiri-
tus autem viuificat.

In illo verò testa-
mento, quod quippe
vetus dicitur, et da-
tum est in monte Sy-
na, non inuenitur pro-
mitti apertissime, nisi
terrena felicitas. Vnde illa terra, quæ est
populus introductus,
et per eremum du-
ctus, terra promissio-
nis vocatur, in qua
pax, et regnum, et ab
inimicis victoriarum
reportatio, et abun-
dantia filiorum, aut
fructuum terreno-
rum, et si qua huius-
modi sunt promissa
veteris testamenti:
quibus et si figuran-
tur ad nouum testa-
mentum pertinentia
spiritualia, tamen qui

diuinus datum populo veteri, congruenter
ministrauerunt.

Quomodo ergo non merito commoue-
rentur filij Hierusalem in cælis æternæ, cum
ista discretio Apostolica, atque catholica Pe-
lagij verbis videretur auferri, et Agar quo-
modo Saræ crederetur æuari? Ille igitur
hæretica impietate Scripturæ veteris testa-
menti faciat iniuriam, quicquid ex Deo bono
summo, et vero fonte sacrilegæ impietatis
negat, sicut Marcion, sicut Manichæus, et si
qua alia pestis hoc sentit. Quapropter ut de
hac re, quod sentio, quæ possum breuitate,
complectar, sicut veteri testamento, si esse ex
Deo bono, et summo negaretur, ita et nouo
fit iniuria, si veteri æquetur. Sed cum Pela-
gus respondisset, cur dixerit in veteri testa-
mento promitti regnum cælorum, Danielis
Prophetæ commemorans testimonium, qui
Sanctos accepturos regnum altissimi aper-
tissime prophetauit, non esse alienum hoc à
fide catholica, merito iudicatum est, non se-
cundum illam distinctionem, quæ in monte
Sina promissa terrena ad vetus testamētum,
proprie pertinere monstrantur; nec tamen
improbe secundum hanc loquendi consue-
tudinem, quæ vniuersæ Scripturæ canonicæ
ante incarnationem Domini ministrata,
veteris testamētī ap-
pellatione censentur.
Non enim aliud est
regnum Altissimi,
quam Dei regnum,
aut quisquam con-
tendere audebit, aliud esse Dei regnum,
aliud regnum cælorum.

* In originali legebatu
ministrante, et hac alia lectio
addebatur in margine. Sed
sine dubio hec proprium sen-
sum continet, altera nullum
congruum reddit, alibi etiam
legitur stante.

C A P V T VII.

De sexta Pelagii propositione, et aliis
illi annexis.

POS T hæc obiectum est, quod Pelagius
in eodem suo libro dixerit, posse homi-
nem, si velit esse sine peccato, et quod scri-
bens ad viduam adulatoriæ dixerit, inueniat
apud te pietas, quæ nusquam inuenit locum,
inueniet, ubique peregrinante sed me iu-
stitia, veritas, quam iam nemo cognoscit, do-
mestica tibi, et amica fiat; et lex Dei, quæ ab
omnibus prope hominibus contemnitur, à
te sola honoretur: et iterum ad ipsam: o te fe-
licem, et beatam, si iustitia, quæ in cælo tan-
tum esse credenda est, apud te solam inue-
niatur in terris. Et in alio ad ipsam libro post
orationem Domini, et Saluatoris nostri do-
cens quemadmodum debeant sancti orare,
ait. Ille ad Deum digne eleuat manus, ille
orationem bona conscientia effundit, qui
potest dicere, tu nosti Domine, quam san-
ctæ, et innocentes, et mundæ sint ab omni
molestia, et iniquitate, et rapina, quas ad te
exten-

* Alias
Peregrin-
ans te.

* Alias
Sunt.
* Alias
Malitia.

* Videtur
desse iux-
ta, vel
quid simi-
le.

Pars I.

S

exten-

extendo manus, quemadmodum iusta, & munda labia, & ab omni mendacio libera, quibus offero tibi deprecationem, ut mihi miserearis.

Pelagius.

Ad hoc autem Pelagius respondens, ait, posse quidem hominem sine peccato esse, & Dei mandata custodire, si velit diximus. Hæc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus, quod inueniatur aliquis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccauerit, sed quoniam à peccatis conuersus proprio labore & Dei gratia posset esse sine peccato. Nec per hoc tamen in posterum inconuersibilis. Reliqua vero, quæ subiecerunt, neque in libris nostris sunt, neque talia nunquam diximus. His auditis synodus dixit:

Concilium Pelagius.

Quoniam negas, te alia scripsisse, anathematizas illos, qui sic tenent? Pelagius respondit, anathematizo quasi stultos, non quasi hæreticos, siquidem non est dogma. Deinde iudicauerunt Episcopi dicentes. * Nunc quoniam anathematizauit Pelagius insertum stultiloquium, recte respondens, hominem cum adiutorio Dei, & gratia posse esse sine peccato, respondeat & ad alia capitula.

August.

Nunquid hic poterant iudices, vel debent incognita, & incerta damnare, quando nemo contra aderat, qui ea, quæ ad viduam reprehensibilia scripta dicebantur, Pelagium scripsisse conuinceret, ubi profecto parum esset codicem ferre, & de scriptis eius * hæc legere, nisi & * testes adhiberentur, si illa scripta sua esse, etiam cum recitarentur, negaret. Veruntamen in his quoque fecerunt iudices, quod facere potuerunt, interrogantes Pelagium, utrum anathematizaret illos, qui talia sentiunt, qualia se negauit scripsisse, siue dixisse quos ille * se tanquam stultos anathematizare respondit. Quid amplius de hac re iudices aduersariis absentibus querere debuerunt?

** Alias
Hoc.
* Alias
Quia.
* Alias
Ibi.*

An & illud fortasse tractandum est, utrum recte dictum sit, non tanquam hæreticos, sed tanquam stultos anathematizandos, qui ita sentirent, quoniam dogma non esset? Sed ab hac questione non leui, ubi quaeritur quatenus sit definiendus hæreticus, recte se in præ-

** Alias ab
stinuerunt.*

sentia iudices abstulerunt. * Non enim si quisquam v. g. dixerit aquilarum pullos paterno vngue suspensos, & radijs solis oblatos, si oculis palpitauerint, tanquam adulterinos in terram luce quodammodo conuincere dimittit, si forte hoc falsum est, hæreticus iudicandus est; & hoc quia in hominum doctorum literis inuenitur; tamque vulgatum est: nec stulte dici putandum est, etiam si verum non est, nec fidem nostram, propter quam fideles vocamur, aut creditum lædit, aut creditum iuuat. Porro si ex hoc venit, quod contem-

A Locus hic mendosus apparet, & verbum illud venit, vix legi poterat, sensus tamen

cribus, ex eo, quod in eas reuoluantur: tunc vero tanquam hæretica pestis ab auribus, animoque pellenda est, agendumque, & demonstrandum, etiam si hoc de

aquilis verum est, sicut multa mira ante oculos nostros de apibus vera sunt, longe tamen ab huiusmodi irrationabilium animantium, quanuis * mirabili sensu distare rationem, quæ non hominibus, & pecoribus, sed hominibus, angelisque communis est. Multa vero etiam stulta dicuntur ab imperitis, & vanis, nec tamen hæreticis, qualia sunt eorum, qui de alienis artibus, quas non didicerunt, temere iudicant, aut immoderato, & cæco affectu, vel laudant quos diligunt, vel vituperant, quos oderunt, & quicquid aliud in consuetudine sermonis humani non statuto dogmare sed passim, ut ad tempus occurrit, per stultitiæ leuitatem, vel ore profertur, vel stylo etiam, literisque committitur.

Multos denique ijs paulum admonitos talia dixisse mox pœnitent * ita eo B non placito, quondam fixa retinebant, sed quasi vnde cumque; rapta, & non * considerant. Vix est autem, carere istis malis, & quis est, qui non labitur lingua, & offendit in verbo, sed interest quantum, interest vnde, interest postremo utrum admonitus corrigat, an pertinaciter defendendo etiam dogma faciat, quod leuitate, non dogmate dixerat. Cum igitur omnis hæreticus & consequenter stultus sit, non tamen omnis stultus continuo sit appellandus hæreticus; recte iudices insertum stultiloquiū propria voce Pelagium anathematizasse dixerunt, quia & si hæresis esset, proculdubio, & stultiloquiū est. Proinde quidquid illud sit, generalis vitij nomine appellauerunt. Vtrum autem ex aliquo dogmate ista sint dicta, an vero non fixa, placitaque sententia, sed facile emendabili vanitate, quoniam ille, qui audiebatur, quomodo dicta essent, sua esse negauerat, discutiendum in præsentia non putarunt.

Nos sane cum hanc Pelagij definitionem in illa, quæ prius accepimus, chartula, legere mus, aderant quidam sancti fratres, qui se Pelagij libros exhortatorios, vel consolatorios ad quædam viduæ conscriptos, cuius nomen nō est expressum, se habere dixerunt, & admonuerunt requirendū, utrum illic ista, quæ sua negauit, essent forte conscripta, quoniam hoc & ipsi se ignorare asseriebant. Tunc vero cum

esse videtur, licet ad hæresim non pertineat illam proprietatem aquilis tribuere, si tamen quis contendat, id provenire ex eo, quod animam rationalem habeant, id ad hæresim spectare. Alias pro dictione venit legitur, sentis.

** Alias si
milis.*

** Alias ita
& non placito quon-
dam fixa
timebant.*

** Alias de
siderata.*

B Hic locus subobscurus est, & lectiones addite in margine obscuriorem illum reddiderunt, erit autem facilis, si vbi dicitur ita eo, legamus, ita ea, nam sensus est, multos de ijs in quibus errabant, ideo facile pœnitere si admoneatur quia ea id est, errores illos non placito fixo, id est firmo, & deliberato assensu retinebant, sed, &c.

ijdem

ijdem libri ab exordio legerentur, quæ sita, & inuenta sunt. Affirmabant autem illi, qui protulerant codicem, ante quatuor ferme annos se istos tanquam Pelagij libros habere cepisse, nec vquam vtrum eius essent, ab aliquo se audisse dubitari. Considerantes itaque optime nobis seruorum Dei cognitam fidem de hac re non posse mentiri, restare videbatur, vt Pelagium potius in Episcopali iudicio crederemus fuisse mentitum, nisi fieri potuisset cogitaremus, etiam ante annos tam multos aliquid sub eius nomine, non tamen ab illo conscriptum. Neque enim isti eodẽm libros ab ipso accepisse, vel quod ipsius essent, audiuisse dicebant. Nam & mihi quidam fratres nostri nonnulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam venisse dixerunt, quæ quidem ab eis, qui alia nostra legissent, non agnoscerentur, ab alijs tamen nostra esse crederentur.

C A P V T VII.

Expenditur eadem sexta propositio Pelagij, & qua gratia, & quomodo detur homini sine peccato vivere.

ILLVD sane, quod Pelagius suum esse confessus est, adhuc latebrosus est, sed puto, quod in istorum gestorum consequentibus partibus elucebit. Ait enim posse quidem esse sine peccato, & Dei mandata custodire, si velit. Diximus, * hanc possibilitatem Deus * Alias Diximus enim, quæ illi dedit; non autem marginalis lectio necessaria non est, nec locum declarat, sed supplendum videtur, vel repetendum verbum. Ait. diximus, quod inueniatur aliquis ab infantia vsque ad senectam, qui nunquam peccauerit, sed quoniam à peccatis conuersus proprio labore, & Dei gratia possit esse sine peccato, nec per hoc tamen in posterum inconuertibilis. In his verbis quam dicat Dei gratiam prorsus later; & iudices quidem catholici nullam aliam intelligere potuerunt, nisi quam nobis plurimum Apostolica doctrina commendat. Hæc est enim, qua nos liberari posse speramus de corpore mortis huius per Iesum Christum Dominum nostrum.

Cap. 7. Sed pro qua impetranda oramus, ne intremus in tentationem, hæc gratia non est legis scientia, sed ea est, de qua dicit Apostolus; Non irritam facio gratiam Dei, Nam per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est. Et ideo non est litera occidens, sed spiritus viuificans, scientia quippe legis sine gratia spiritus operatur in homine omnem concupiscentiam. Peccatum enim (inquit) non cognoui, nisi per legem, nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret; Non concupisces: occasione autem accepta per

Pars I.

mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Neque * ista dicendo legem vituperat; imo etiam laudat, cum dicit. Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum. Quod ergo bonum est, inquit, mihi factum est mors? absit, sed peccatum, vt appareat * peccatum * Alias per bonum mihi operatum est mortem. Et iterum apparet. legem laudat dicendo. Scimus enim, quod lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato; quod enim operor, ignoro. Non enim quod volo, hoc ago, sed quod odi, illud facio, si autem, quod nolo, hoc facio, consentio legi, quoniam bona est.

Ecce iam legem monuit, * laudat, eique consentit, hoc est, eam bonam esse consentit, quoniam quod illa iubet, hoc & ipse vult, & quod illa vetat, & damnat, hoc & ipse odit, & tamen quod odit, hoc facit. Inest ergo legis sanctæ scientia, nec tamen sanatur vitiosa concupiscentia. Inest voluntas bona, & valet operatio mala. Hinc est, quod duabus inter se legibus colluctantibus dum legi mentis lex repugnat in membris, & captiuat sub lege peccati, à confitente exclamatur, & dicitur. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Non ergo natura, quæ sub peccato venundata, & vitio sauciata redemptorem, saluatoremq; desiderat, nec legis scientia, per quam * sit concupiscentiæ * Alias cognitio, non * euitio liberat à corpore mortis huius, sed gratia Domini per Iesum Christum Dominum nostrum. Ista est non natura moriens, nec litera occidens, sed spiritus viuificans. Iam enim habebat iste naturam cum voluntatis arbitrio, nam dicebat, velle adiacet mihi: sed non habebat naturam cum sanitate sine vitio, nam dicebat. Scio, quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Iam habebat cognitionem legis sanctæ, nam dicebat. Peccatum non cognoui, nisi per legem. Sed non habebat vires agenda, perficiendæque iustitiæ, nam dicebat. Non quod volo, ago, sed quod odi hoc facio, & perficere bonum non inuenio. Ideo nec voluntatis arbitrium, nec legis præceptum, vnde liberaretur de corpore mortis huius, quia vtrumque iam habebat aliud in natura, aliud in doctrina, sed gratiæ Dei poscebat auxilium per Iesum Christum Dominum nostrum.

Hanc itaque gratiam, quam in Catholica Ecclesia notissimam nouerant Episcopi, crederunt Pelagium confiteri, cum audirent, eum dicere, hominem à peccatis conuersum proprio labore, & Dei gratia posse esse sine peccato. Ego autem propter illum librum, quem mihi refellendum serui Dei dederunt, qui discipuli eius fuerunt, & cum eundem Pelagium valde diligerent, eius esse dixerunt, vbi hac quæstione sibi proposita, quia hoc in eo iam plurimos offenderat, quod aduersus Dei gratiam loque-

S 2

retur,

* Alias
ostendit.

retur, apertissime * expressit, hanc se dicere Dei gratiam, quod possibilitatem non peccandi natura nostra, cum conderetur, accepit, quoniam condita est cum libero arbitrio. Propter hunc ergo librum ego, plurimi autem fratres propter eius disputationes, quas dicunt sibi esse notissimas, adhuc sumus de istorum verborum eius ambiguitate solliciti, ne forte quid in ea lateat, atque se hoc dixisse sine praeiudicio sui dogmatis exponat postea discipulis suis, ita differens: Dixi quidem proprio labore, & Dei gratia posse hominem esse sine peccato, sed quam dicam gratiam optime nostis, & legendo recolere potestis, * sic quod ea in qua creati sumus à Deo cum libero arbitrio. Atque ita dum eum credunt Episcopi, eam dixisse gratiam, non qua homines creati sumus, sed qua in nouam creaturam adoptati, hanc enim apertissime gratiam diuina Scriptura commendat, ignorantes haereticum tanquam Catholicum absoluerint.

* Alias sit.
A Adde
natura sit.

Suspectum enim me facit illud, quod cum in eodem libro, cui respondi, apertissime, dixerit, Abel instum nunquam omnino peccasse, modo ait. Non autem diximus, quod inueniatur aliquis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccauerit, sed quoniam à peccatis conuersus proprio labore, & Dei gratia possit esse sine peccato, Abel quippe iustum non à peccatis conuersum in cetera vita dixit, factum esse sine peccato, sed quod peccatum vllum nunquam fecerit. Vnde si ille * ipse liber est, profecto ex ipsa responsione emendandus est. Nolo enim eum dicere modo fuisse mentitum, ne forte quod in libro illo scripserit, se dicat oblitum. Proinde cetera videamus; ea quippe consequuntur in Ecclesiasticis gestis, quibus, adiuuante Domino, possumus ostendere, etiam Pelagio, sicut nonnullis videtur, in illa examinatione purgato, & certe apud iudices duntaxat homines absoluti, hanc talem haeresim, quam ulterius progredi, & in peius profiteri * nolumus, sine dubio esse damnatam.

* Alias
ipse.

* Alias
proficere.

CAPVT VIII.

Caput. 11.

De sex aliis propositionibus obiectis Pelagio
ex doctrina Caelestij, & quibus-
dam aliis.

* Alias
hac.

Hic * enim sequuntur obiecta Pelagio, quae in doctrina Caelestij discipuli eius referuntur inuenta.

1 Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, moriturus esset.

2 Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læserit, & non genus humanum.

3 Quoniam lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Euangelium.

4 Quoniam ante aduentum Christi fuerunt homines sine peccato.

5 Quoniam infantes nuper nati in illo statu sint, * in quo Adam fuit ante prauaricationem. * Alias fecit.

6 Quoniam neque per mortem, vel prauaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Hæc ita obiecta sunt, ut etiam apud Carthaginem à Sanctitate tua, A & ab alijs tecum Episcopis A Id est, ad dicerentur audita, atque damnata. Vbi quidem, ut recolis, cum ipse non fuisset, postea cum venissem Carthaginem, eadem gesta recensui, ex quibus aliquamemini, sed nescio vtrum eius hæc omnia teneantur. Quid autem interest, vtrum aliqua ibi non sint forte commemorata, & ideo nec damnata, cum constet esse damnanda.

Deinde obiecta sunt & alia quædam capitula commemoratione mei nominis interposita, quæ mihi de Sicilia missa fuerant, cum ibi fratres catholici huiusmodi questionibus turbarentur, quibus per librum ad Hilarium B scriptum, qui ea mihi in epistola B Epist. 89. sua consulens miserat, satis sufficienter, ut mihi videtur, respondisse. * Ista sunt autem * Aliis Respondi. posse hominem sine peccato, si velit, esse, infantes, etsi non baptizentur, habere vitam æternam: diuites baptizatos, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni nisi fuerint facere non reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere.

Ad hæc sibi obiecta (sicut gesta testantur) Pelagius ita respondit. Posse quidem hominem sine peccato esse. Dictum est (inquit) superius de eo, quod fuerint ante aduentum Domini homines sine peccato, dicimus & nos, quoniam ante aduentum Christi vixerunt quidam sancte, & iuste secundum Scripturarum Sanctorum traditionem. Reliqua vero, & secundum ipsorum testimonium, à me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo, sed tamen ad satisfactionem sanctæ Synodi anathematizo illos, qui sic tenent, aut aliquando tenuerint.

* Post hanc eius responsionem Synodus dixit. Ad hæc quæ dicta capitula sufficienter, nuerant. C & recte satisfecit præsens Pelagius anathematizans ea, quæ non erant eius. Concilium C Adde continent.

Videmus igitur, & tenemus non solum à Pelagio, verum etiam à sanctis Episcopis, qui illi iudicio præsidebant, mala perniciosissima huius hæresis esse damnata. Adam mortalem factum, quod ut plenius exponeretur, quomodo dictum sit, additum est, qui siue peccaret, siue non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum eius ipsum solum læserit, & non genus humanum. Quod

Quod lex sic mittat ad regnum, quemadmodum, & Euangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quod neq; per prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes etsi non baptizentur, habent vitam æternam.

Quod diuites baptizati, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni * visi fuerint facere, ne illis reputetur, neq; regnum Dei possint habere. Hæc certe omnia iudicio illo Ecclesiastico, anathematizante Pelagio, & Episcopis interloquentibus, constat esse damnata. His autem quæstionibus, & istarum sententiarum

* contentiosissima, adsertionibus iam viquequaq; feruentibus, multorum fratrum perturbabatur infirmitas. Vnde coacti sumus sollicitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi per gratiam Christi nos habere conuenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinum, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiebatur, & me per literas

consulebat de quibusdam istarum quæstionibus scribere, D & maxime de baptismo paruulorum, de quo etiam postea, te iubente in Basilica maiorum, * gestans quoq; in manibus epistolam gloriosissimi Martyris Cypriani, & de hac re verbum eius recitans, atque pertractans, vt error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerunt, quæ in his gestis videmus damnata, adiutus orationibus tuis, quantum potui, laboravi. Hæc sunt quæ nonnullis fratribus quidam talia sentientes ita persuadere conabantur, vt de Orientalibus commi-

narentur Ecclesiis, quod si * qui hæc tenebant, eorum * possent iudicio condemnari. Quatuordecim Antistites Orientalis Ecclesiæ in ea terra, cui Dominus præsentiam suæ carnis exhibuit, Pelagium non absoluerunt, nisi ea tanquam fidei catholicæ aduersa damnaret. Vnde si propterea est iste absolutus, quod anathematizauerit talia, proculdubio illa damnata sunt, quod multo cumulatius, atque clarius in consequentibus apparebit.

Vnde nunc duo illa videamus, quæ noluit anathematizare Pelagius, quia etiam sua esse cognouit, sed vt illud, quod in eis offendebar, auferret, quomodo ea sentiret, exposuit. Posse * quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. Dictum sane, & nos meminimus: sed ideo mitigatum, & à iudicibus approbatum, quod addita est Dei gratia, quæ in illis * capitulis tacebatur. De hoc autem altero, quemadmodum responderit, diligentius intueendum est. De illo autem, inquit, quod fuerint ante aduentum Domini homines sine peccato, dicimus & nos, quoniam ante aduentum Christi vixe-

runt quidam sancte, & iuste, secundum sanctarum Scripturarum traditionem. Non est ausus dicere, dicimus & nos, quoniam ante aduentum Christi fuerunt homines sine peccato, cum hoc illi de Cœlestij dictis fuisset obiectum, sensit enim, quam esset periculosum, & molestum, sed ait, dicimus & nos, quoniam ante aduentum Christi vixerunt quidam sancte, & iuste. Quis hoc negauerit? Sed aliud est hoc & aliud fuisse sine peccato, quia & illi sancte, iusteque vivebant, qui veraciter tamen dicebant: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* & hodie multi iuste, sancteque viuunt, neq; tamen in oratione mentiuntur, cum dicunt: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Hoc ergo iudicibus placuit, quemadmodum, ipse * diceret, adseueravit Pelagius, non quemadmodum obijciebatur dixisse Cœlestius. Nunc ea, quæ restant, pertractemus.

CAPVT IX.

De alia propositione obiecta Pelagio, quod Ecclesia hic sit sine macula, & ruga.

OBIECTVM est Pelagio, quod diceret, *Cap. 12.* Ecclesiam hic esse sine macula, & ruga, vnde etiam Donatistæ diuturnum nobiscum habuerunt in nostra collatione conflictum, sed illos de permissione malorum hominum, tanquam palea cum frumentis propter aræ similitudinem potius vrgebamus. Quia similitudine etiam istis respondere possumus, nisi Ecclesiam in solis bonis vellent fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, vt possit Ecclesia hic esse sine macula, & ruga. Quod si ita est, eadem repeto, quæ paulo antea memoravi: quomodo sunt membra Ecclesiæ, de quibus verax clamat humilitas, *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* & vel quomodo id, quod eum * Dominus docuit, orabit Ecclesia, *Dimitte nobis debita nostra.* si in hoc sæculo est Ecclesia sine macula, & ruga. Postremo ipsi de se ipsis interrogandi sunt, verum nec ne fateantur aliqua se habere peccata. Quod si negabunt, dicendum est eis, quod se ipsos decipiant, & veritas in eis non sit. Si autem peccatum se habere fatentur, quid aliud, quam de ruga, vel macula fatebuntur? Non sunt ergo isti Ecclesiæ membra, quia illa est sine macula, & ruga, hi autem cum macula, & ruga.

Sed ad hoc obiectum vigilantibus circumspeditione respondit, quam sine dubio Catholici iudices approbauerunt. Dictum est, inquit, à nobis scilicet ita quoniam lauacro

Concilium
August.

ab omni macula, & ruga purgatur Ecclesia, quam vel ita Dominus permanere. Ad quod Synodus dixit: Hoc & nobis placet. Quis enim nostrum negat, omnium in baptismo peccata dimitti, & omnes fideles sine macula, & ruga de lauacro regenerationis ascendere? Aut cui Christiano catholico non placet, quod & Domino placet, idque futurum est, ut Ecclesia permaneat sine macula, & ruga? Quandoquidem id nunc agitur Dei misericordia, & veritate, ut ad illam perfectionem, ubi sine macula, & ruga in æternum mansura est Sancta Ecclesia, perduceret? * Sed inter lauacrum, ubi omnes præterita macula, rugæque tolluntur, & regnum, ubi sine macula, & ruga perpetuo manebit Ecclesia, tempus hoc medium est orationis, ubi necesse est dicat, Dimitte nobis debita nostra. Propter hoc obiectum eos dicere, hic esse Ecclesiam sine macula, & ruga: utrum per hanc sententiam auderent prohibere orationem, qua diebus, & noctibus veniam peccatorum iam baptizata sibi poscit Ecclesia. De qua * medio tempore inter remissionem peccatorum, quæ fit in lauacro, & per mansionem sine peccatis, quæ futura est in regno, cum Pelagio nihil est actum, nihil ab Episcopis pronunciatum, sed tantum hoc, quod breuiter significandum putauit non se ita dixisse, ut videbatur obiectum. Cum hoc * (ait) dictum est vobis, sed ita quid voluit videri, nisi non ita, quemadmodum dixisse ab his, qui obiecerant, credebatur. Quid tamen sequuti sunt * iudices, ut dicerent, sibi hoc placere, id est baptismum, quo abluitur à peccatis, & regnum, ubi permanebit sine peccatis sancta, quæ nunc mundatur, Ecclesia, satis, quantum existimo, apparet.

* Forte,
perducatur.

* Forte
quo.

* Alias cum
enim, ait,
dictum est à
nobis, scilicet,
et, ita.
* Alias sint.

C A P V T X.

De quadam obiectione facta Pelagio
ex libro quodam Cælestij.

Cap. 13.

DEINDE obiecta sunt de libro Cælestij, quid in vnoquoque capitulo contineat magis secundum sensum, quam secundum verba, quæ quidem ille latius exequitur, * sed tunc subijcere omnia, quæ libellum aduersus Pelagium dederunt, se non potuisse dixerunt. Ergo in primo capitulo libri Cælestij hoc scriptum esse posuerunt, quoniam plus facimus, quam in lege, & Euangelio iustum est. Ad quod Pelagius respondit: Hoc quasi nostrum posuerunt, dictum est vero à nobis secundum Apostolum de Virginitate, de qua Paulus dixit. Præceptum Domini non habeo. Synodus dixit. Hoc & Ecclesia recipit.

* Alias exequitur.

Pelagius.

Concilium.

Legi ego quo sensu id Cælestius in libro suo posuerit, non * tamen eum suum esse negat. Dixit enim hoc, quo videlicet persuaderet, tantam * nos habere per naturam liberi arbitrij non peccandi possibilitatem, ut plus etiam, quam præceptum est, faciamus: quoniam perpetua seruatur à plerisque virginitas, quæ præcepta non est, cum ad non peccandum præcepta implere sufficiat. Quod autem à Pelagio responsum est, ut approbarent iudices, non sic acceperunt, tanquam omnia legis, & Euangelij præcepta custodiant, qui virginitatem, quæ præcepta non est, in super seruant, sed ad hoc tantum, quod plus est virginitas, quæ non est præcepta, quam coniugalis pudicitia, quæ præcepta est: custodire istam, quam illam, utique plus est, cum tamen neutrum eorum habeatur sine gratia Dei. Quandoquidem Apostolus de hac re loquens, ait: Volo autem omnes homines esse, sicut me ipsum, sed unusquisque proprium donum habet à Deo, alius sic, alius autem sic. & ipsi Domino eum dixissent discipuli: Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere, vel quod latine melius dicitur, non expedit ducere. Non (inquit) omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est. Hoc ergo Episcopi Ecclesiam recipere pronuntiarunt, quod plus sit virginitas perseuerans, quæ præcepta non est, quam nuptiarum castitas, quæ præcepta est. Quo autem sensu illud Pelagius, siue Cælestius dixerit, * iudices nescierunt.

* Alias
dixerunt.

C A P V T XI.

De alijs capitalibus obiectionibus ex libro
Cælestij excerptis.

HINC iam obijciuntur Pelagio alia Cælestij capita capitalia, & sine dubitatione damnanda, quæ nisi anathematizasset, cum his sine dubio damnaretur. In tertio capitulo scripsisse Cælestium, gratiam Dei, & adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, ac doctrina. Et iterum Dei gratiam secundum merita nostra dari, quia si peccatoribus illam det, videtur esse iniquus. Et his verbis intulisset, * propterea & ipsa gratia in mea voluntate posita tulisset. est, siue dignus fierem, siue indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, quando vincimur à peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adiuuare omnimodo, & non potuit. Et iterum ait, Si gratia Dei est, quando vincimus peccata, ergo ipse est in culpa, quando à peccato vincimur, quia omnino custodire nos aut non potuit, aut noluit. Ad hæc ita Pelagius respondit. Hæc utrum Cælestij sint, ipsi viderint, qui dicunt ea Cælestij esse, ego vero nunquam sic tenui, sed anathematizo, qui sic tenet. Synodus dixit. Recipit.

Cap. 14.

* Alias in-

Pelagius.

Synodus.
Recipit.

Recipite sancta Synodus, ita verba reproba condemnante.

De his certè omnibus, & Pelagij eadem anathematizantis manifesta responsio est, & Episcoporum ista damnantium absolutissima iudicatio. Vtrum ea Pelagius, an Cœlestius, an uterque, an neuter illorum, an alij, siue cum ipsis, siue sub nomine illorum senserunt, siue adhuc sentiant, sit dubium, vel occultum, satis tamen hoc iudicio declaratum est, esse damnatum, & Pelagium simul fuisse damnandum, nisi hoc etiam ipse damnaret. Nunc certè post hoc iudicium, quando contra huiusmodi sententias disputamus, aduersus damnatam hæresim disputamus.

Dicam etiam aliquid latius. Superius metuebam, cum diceret Pelagius, adiuuante gratia Dei, posse esse hominem sine peccato, ne forte eandem gratiam possibilitatem diceret esse naturæ à DEO conditæ cum libero arbitrio, sicut in libro est, quæ tanquam eius accepi, cui respondi, & eo modo nescientes iudices falleret. Nunc verò [†]anathematizatos eos, qui gratiam DEI, & adiutorium, non ad singulos actus dicunt dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, atque doctrina; satis euidenter apparet, eam illum dicere gratiam, quæ in CHRISTI Ecclesia prædicatur, quæ subministratione Sancti Spiritus datur, ut ad nostros actus singulos adiuuemur. Vnde & oramus semper adiutorium opportunum, ne inferamur in tentationem. Nec illud metuo, ne forte ubi dixit, non posse esse sine peccato, nisi quis scientiam legis habuit, atque id ita exposuit, ut ad non peccandum in legis scientia poneret adiutorium, eandem legis scientiam DEI gratiam velit intelligi. Ecce anathematizat, qui hoc sentiunt, ecce nec naturam liberi arbitrij, nec legem, atque doctrinam vult intelligi gratiam, qua per actus singulos adiuuamur. Quid ergo restat, nisi ut eam intelligat, quam dicit Apostolus subministratione Spiritus Sancti dari? de qua dicit Dominus. *Nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini, non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Nec illud metuendum est, ne forte ubi ait, omnes voluntate propria regi, idque exposuit, ideò se dixisse, propter liberum arbitrium, cui DOMINVS adiutor est eligenti bona, etiam hic per naturam liberi arbitrij, & per doctrinam legis adiutorem dixit. Cum enim rectè anathematizauerit eos, qui dicunt, gratiam DEI, & adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, ac doctrina, profecto Dei gratia, vel adiutorium ad singulos actus datur, excepto libero arbitrio, & lege, atque

doctrina; ac per hoc per singulos actus, à Deo regimur, quando rectè agimus, nec frustra orantes dicimus. *Itinera mea dirige secundum verbum tuum, ne dominetur in me omnis iniquitas.*

Sed quod ita [†]sequitur, me rursus sollicitat. Cum enim de quinto capitulo libri Cœlestij huic fuisset obiectum, quod affirmant, vnumquemque hominem omnes virtutes posse habere, & gratias, & auferant diuersitatem gratiarum, quam Apostolus docet, Pelagius respondit. Dictum est à nobis, sed malignè, & imperitè reprehenderunt: non enim auferimus gratiarum diuersitatem, sed dicimus donare DEVM ea, qui fuerit dignus accipere omnes gratias, sicut Paulo Apostolo donauit. Ad hoc Synodus dixit: consequenter, & Ecclesiastico sensu & ipse sensisti de dono gratiarum, quæ in Sancto Apostolo continentur. Hic dicit aliquis. Quid ergo sollicitat? An tu negabas

[†]omnes virtutes, & gratias fuisse in Apostolo? Ego verò si illæ accipiuntur omnes, quas vno quodam ipse Apostolus commemorauit loco, quas & Episcopos intellexisse arbitror, ut hæc approbarent, & pronuntiarent sensu Ecclesiastico dictum, non eas [†]dubito habuisse Apostolum Paulum. Ait enim. *Et quosdam quidem posuit DEVS in Ecclesia, primò Apostolos, secundo Prophetas, Tertio Doctores, deinde virtutes, deinde donationes sanitatum, adiutoria, gubernationes, genera linguarum.* Quid ergo? dicemus quod hæc omnia non habuit Apostolus Paulus? Quis hoc audeat dicere? Nam eo ipso, quod Apostolus erat, habebat utique Apostolatam, sed habebat & prophetiam. An non prophetia eius est. *Spiritus enim manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus recedent quidam à fide, intendentes spiritibus seductoribus, doctrinis demoniorum.* Præterea [†]erat & Doctor gentium in fide, & veritate, & operabatur virtutes, & sanitates: nam mordentem viperam manu excussit illasā, & paralyticus ad verbum eius, restituta continuo salute, surrexit. Adiutoria, quæ dicat, obscurum est, quoniam vis huius verbi latè patet. Quis tamen huic, & istam gratiam defuisse dicat, per cuius laborem salutem hominum sic constat adiutam? Quid verò eius gubernatione præclarius est? Quando & per eum Dominus tunc tot Ecclesias gubernauit, & per eius epistolas nunc gubernat? Iam genera linguarum quæ illi deesse potuerunt, cum ipse dicat, *Gratias Deo, quod omnium vestrum lingue loquor?* Quia ergo istorum omnium nihil Apostolo defuisse credendum est, propterea responsionem Pelagij, omnes gratias ei donatas esse dicentis iudices approbauerunt.

Sed sunt & aliæ gratiæ, quæ hic commemoratæ non sunt. Neque enim quauis esset

Fortē le-
gendum.
† Quam
ipsum, &c.

Apostolus Paulus multum excellens mem-
brum Corporis CHRISTI, nullas plures,
& ampliores gratias accepit ipsū totius cor-
poris caput, siue in carne, siue in anima ho-
minis, quam creaturam suam verbum Dei in
vnitate personæ suæ, & nostrum caput esset,
& corpus eius essemus, assumpsit. Et reuera
esse possent in singulis omnia, frustra de me-
bris corporis nostri ad hanc rem data simili-
tudo videretur. Sunt enim quædam commu-
nia omnibus membris, sicut sanitas, sicut vi-
ta. Sunt autem alia etiam in singulis propria,
vnde nec auris sentit colores, nec oculus vo-
ces, propter quod dicitur. *Si totum corpus ocul-
lus, ubi audiret? Si totum auditus, ubi odoratus?*
Quod quidem non ita dicitur, tanquam im-
possibile Deo sit, & auribus præstare sensum
videndi, oculis audiendi. Quid tamen faciat
in Christi corpore, quod est Ecclesia, &
quam diuersitatem Ecclesiarum, velut per
membra diuersa, vt essent dona etiam singu-
lis propria, significauerit Apostolus, incert-
tum est. Quapropter, & qua causa hi, qui
illud obiecerunt, auferri noluerunt distan-
tiam gratiarum, & qua causa Episcopi pro-
pter Paulum Apostolum, in quo dona om-
nia, quæ loco vno commemorauit, agnosci-
mus, id quod respondit Pelagius, potuerunt
approbare, iam clarum est. Quid est ergo,
vnde me de hoc capitulo sollicitum factum
esse prædixi? hoc videlicet, quod ait Pela-
gius, donare Deum ei, qui fuerit dignus ac-
cipere omnes gratias, sicut Paulo Apostolo
donauit. Nihil essem de hac eius responsio-
ne sollicitus, nisi quod attinet ad hanc cau-
sam, cuius maxime cura gerenda est, ne scili-
cet, gratia Dei nobis tacentibus & tantum
malum dissimulantibus, oppugnetur.

† Alias
Potuit.

Cur ergo non ait, donare Deum ei, qui vo-
luerit, sed ait, donare Deum ei, qui fuerit di-
gnus accipere omnes gratias? non potui
cum legerem, non esse suspectus. Ipsum qui-
pe gratiæ nomen, & eius nominis intellectus
aufertur, si non gratis datur, sed eam, qui di-
gnus est, accipit. An fortē quis dicet, Apo-
stolo me facere iniuriam, quia eum gratia di-
gnum fuisse non dico, imo tunc facio, & illi
iniuriam, & mihi penam, si quod ipse dicit,
non credo. An ille gratiam non ita definiuit,
vt eam sic gratis appellatam, quo daretur,
ostenderet? Nempe ipse dixit. *Si autem gratia,
iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gra-
tia.* Vnde ita dixit. *Ei autem qui operatur, merces
non imputatur secundum gratiam, sed secundum de-
bitum.* Quisquis ergo dignus est, debitum est
ei, si autem debitum est, gratia non est, gratia
quippe donatur, debitum redditur, gratia er-
go donatur indignis, vt reddatur debitum
dignis, ipse autem facit, vt habeant, quæcun-
que redditurus est dignis, qui ea, quæ non
habebant, donauit indignis.

Hoc fortē dicit. Ego non ex operibus, sed
ex fide dixi Apostolum dignum fuisse, cui
tantæ illa gratiæ donarentur. Nō enim ope-
ra, quæ bona ante non habuit, sed tamen fi-
des eius hoc meruit. Quid enim putamus,
quod fides nō operaretur? imō ipsa veraci-
ter operatur, quæ per dilectionem operatur. ^{† Alias}
Quantumlibet autem opera infidelium præ-
dicentur, eiusdem Apostoli sententiam ve-
ram nouimus, & inuictam. *Omne, quod non est
ex fide peccatum est.* Ideo verò ipse dicit, non ex
operibus, sed ex fide nobis iustitiam deputa-
ri; cum potius fides per dilectionem operetur,
ne quisquam existimet, ad ipsam fidem
meritis operum perueniri, cum ipsa sit ini-
tium, vnde bona opera incipiant, quoniam,
vt dictum est, peccatum est. Hinc & Ecclesiæ
dicitur in Cantico canticorum, ^{† Alias} *Venies, &
transies ab initio fidei.* Quapropter quanuis
bene operādi gratiam fides impetret, ipsam
certē fidem, vt haberemus, ^{† Alias} *Nulla fide me-
ruimus, sed in ea nobis danda, in qua Domi-
num sequeremur, misericordia eius præue-
nit nos. An ipsam nobis nos dedimus, & ipsi
nos ipsos fideles fecimus? Prorsus etiam hic
clamabo. Ipse fecit nos, & non ipsi nos. Nihil est ve-
rò aliud Apostoli illa doctrina commendat
ubi ait. Dico autem per gratiam Dei, quæ data est
mihi, omnibus, qui sunt in vobis, non plus sapere,
quam oportet, sed sapere ad impenitentiam, sicut uni-
cuique Deus partitus est mensuram fidei.* Hinc est
quippe & illud. *Quid enim habes, quod non acce-
pisti, quando hoc accepimus, vnde incipit, quid-
quid in nostris actibus habemus boni.*

Quid est ergo quod idem dicit Apo-
stolus. *Bonum certamen certavi, cursum consummaui,
fidem seruavi, de cætero superest mihi corona iustitiæ,
quam reddet mihi Dominus in illo die iustus iudex.*
An hæc non redduntur dignis, sed donantur
indignis? Hoc qui dicit, parum considerat
coronam reddere non potuisse digno, nisi
gratia data esset indigno. Ait enim. *Bonum
certamen certavi.* Sed idem ipse ait. *Gratias Deo,
qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum
Iesum Christum.* Ait. *Cursum consummaui.* Sed
ipse idem ait. *Non volens, neque currentis, sed
misericordis est Deus.* Ait. *Fidem seruavi.* Sed ipse
idem ait. *Scio enim qui credidi, & certus sum, quia
potens est depositum meum seruare in illum diem.* Id
est, commendatum meum. Nam codices
nonnulli non habent, *depositum*, sed, quod est
planius, *commendatum*. Quod autem com-
mendamus Deo, nisi quod oramus, vt ser-
uet, in quibus, & ipsa est fides nostra. Nam
quid aliud Apostolo Petro Dominus com-
mendauit, orando? Vnde illi ait. *Ego rogavi pro
te Petre, ne deficiat fides tua. Nisi ut eius Deus
seruet fidem, ne tentationi cedendo defice-
ret.* Quo circa o beate Paule magnæ gratiæ
prædicator dicam, neq; timeam. Quis enim
mihi minimè succensebit ista dicenti, quam
tu, qui

† Alias
Operatur.

† Alias
veniens, &
transiens ab
initio fidei.
Non tamē
satis appa-
ret, quem
Canticorū
locum alle-
gare volue-
rit August.
† Alias
Habemus.
† Alias
nisi.

† Alias
ipsi.

Locus ob-
scurus.
Forele-
gendum
Meritum
vel Aposto-
licum.

tu, qui dicenda dixisti, & docenda docuisti. Dicam, inquam, neque timeam, redditur quidem meritis tuis corona tua, sed Dei dona sunt merita tua. Redditur ergo debitum præmium Apostolo digno, sed ipsum ꝑ Apostolum indebitum gratia donauit indigno. An hoc me dixisse pœnitebit? Absit reus enim testimonio ab hac inuidia defensor labor, neque me quisquam vocabit audacem, nisi qui fuerit ausus ipsum vocare mendacem. Ipse clamat, ipse testatur, ipse, ut in se dona Dei commendat, neque in se ipso, sed in Domino gloriatur.

Alia
dicebat.

Non solum nulla se habuisse dicit merita bona, ut Apostolus fieret, sed etiam mala merita sua dicit, ut Dei gratiam manifestet, & prædicet. *Non sum* (inquit) *idoneus vocari Apostolus*. Quod quid est aliud, quam non sum dignus? Nam hoc plerique codices Latini habent. Hoc est nempe, quod querimus, nempe isto munere Apostolatus illæ omnes gratiæ continentur. Non enim ꝑ decebat, aut oportebat Apostolum non habere prophetiam, aut non esse doctorem, aut non clarescere virtutibus, donationibusque sanitarum, aut adiutoria non præbere, aut Ecclesias non gubernare, aut linguarum generibus non excellere. Omnia hæc vnum nomen Apostolatus amplectitur, ipsum igitur consulamus, ipsum potius audiamus. Dicamus ei, sancte Paule Apostole, Pelagius monachus dignum te dicit fuisse, qui acciperes omnes gratias Apostolatus tui, tu ipse quid dicis? *Non sum*, inquit, *dignus vocari Apostolus*. Ita ne, ut deferam honorem Paulo, Pelagio magis de Paulo credere audeo, quam Paulo? non faciam, me namque potius onerabo, quam illum honorabo, si fecero.

Audiamus etiam, cur non sit dignus vocari Apostolus. *Quia persecutus sum*, inquit, *Ecclesiam Dei*. Si sensum sequeremur, quis non istum à CHRISTO damnandum censeret, potius quam vocandum? Quis ita diligit prædicatorem, ut non detestetur persecutorem? Optime ergo ipse, atque veraciter, *Non sum*, inquit, *dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei*. Faciens igitur tantum mali, unde meruisti tantum boni? Audiant respondentem omnes gentes. *Sed gratia Dei sum id, quod sum*. Nunquid aliter est gratia commendata, nisi quia est indigno data? *Et gratia eius*, inquit, *in me vacua non fuit*. Hoc etiam alijs præcipit, ut etiam arbitrium voluntatis ostendat, ubi ait. *Præcipientes autem, & rogamus, ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis*. Unde autem probat, quod gratia eius in eo vacua non fuit, nisi ex eo, quod sequitur. *Sed plus omnibus illis laboravi*. Proinde non laboravi, ut gratiam acciperet, sed accepit, ut laboraret: atque ita unde

ad accipienda debita præmia fieret dignus, gratiam gratis accepit indignus. Nec ipsum sanè laborem sibi ausus est arrogare. Cum enim dixisset, *Plus omnibus illis laboravi*, continuo subiicit. *Non ego, sed gratia Dei mecum*. Omagnum gratiæ præceptorem, confessorrem, prædicatorem. Quid est hoc. Plus laboravi, non ego? Vbi se se extulit aliquantum voluntas, ibi continuo vigilavit pietas, & tremuit humilitas, quia se agnouit infirmitas.

CAPVT XII.

Redarguitur Pelagius ex commentarijs eius in Paulum.

MERITO (quod gesta indicant) etiam hoc vsus est testimonio sanctus Ioannes Hierosolymitanæ Antistes Ecclesiæ. *Sicut interrogatus, apud illum ante iudicium gesta fuerint, Cœpiscopis nostris, qui simul in illo iudicio præsidebant, ipse narravit*. Ait enim tunc quibusdam susurrantibus, & dicentibus, quod sine gratia Dei diceret Pelagius posse hoc perfici, ꝑ id est, quod superius dixerat, esse posse hominem sine peccato: culpam, inquit, super hoc etiam intuli, quia & Apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem sed secundum gratiam Dei dixit. *Amplius illis omnibus laboravi, non ego autem sed gratia Dei mecum*. Et iterum. *Non est volentis, neque currentis, sed misericordis Dei*. Et illud. *Nisi Dominus edificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui edificam eam*. Et alia multa similia diximus, inquit de Scripturis Sanctis. Illis autem non suscipiētib, quæ dicebantur à nobis de Sanctis Scripturis, sed adhuc susurrantibus, dixit Pelagius, & ego sic credo. Anathema sit, qui dicit, absque adiutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum.

Hæc narravit Episcopus Ioannes audiente Pelagio, qui posset honorificè dicere, fallitur sanctitas tua, non bene meministi, non dixi ad hæc testimonia, quæ de Scripturis commemorasti: ego sic credo, quoniam non ea sic intelligo, quod gratia Dei sic laboret cum homine, ut quod non peccat, non volentis, neque currentis, sed misericordis sit Dei. Cap. 15

Sunt enim quædam expositiones epistolæ Pauli, quæ scribitur ad Romanos, quæ ipsius Pelagij esse dicuntur, ubi hoc, quod scriptum est. *Non volentis, neque currentis, sed misericordis est Dei*, non ex persona Pauli asserit dictum, sed eum voce interrogantis, & redarguentis vsus fuisse, cū hoc diceret, tanquā hoc dici vtiq; non deberet. Nō ergo cū Episcopo, Ioan. plane istam sententiam Apostoli cognouit, eamque ideo commemorauit, ne Pelagius sine Dei gratia non peccare quenquam putaret: & dixit, respondisse Pelagium, & ego sic credo, Cap. 16

credo, neque cum hoc præsens audiret, respondit, non sic credo, oportet, ut illam expositionem peruersam, ubi hoc non ^{† Alias} sensisse ^{Fuisse.} Apostolum, sed potius redarguisse, intelligi voluit, ut suam neget, aut corrigere, atque emendare non dubitet.

Nam quidquid dixit Episcopus Ioannes de absentibus fratribus nostris, siue Coepiscopis Herote, ^{† Alias} ac Lazaro, siue de presbytero Orosio, siue de alijs, quorum ^{Nerithe.} a ibi non sunt ^{Herode.} nomina expressa, credo, quod intelligat ad eorum præiudicium non valere. Si enim ^{Auerithe.} præsentibus essent, possent eum fortasse (absit, ut ita dicam) convincere de mendacio, seu commemorare quid forte fuisset oblitus, aut in quo eum sefellerit Latinus interpres, & si non studio mentiendi, certe alienæ linguæ minus intellectus nonnulla difficultate. Præsertim quia non [†] in gestis agebatur, quæ, improbi ne mentiantur, boni autem ne aliquid obliuiscantur, vtiliter instituta sunt. Siquis autem memoratis fratribus nostris ex hoc aliquid quæstionis intulerit, eosque ad iudicium Episcopale reuocauerit, sibi ut poterunt, adierunt: nobis hinc laborare quid opus est, quando ne ipsi quidem iudices post Coepiscopi nostri narrationem aliquid inde pronuntiare voluerunt?

Cum ergo Pelagius præsens ad illa testimonia Scripturarum dixisse, se ita credere, tacitus agnouerit; quo minus illud Apostoli testimonium paulo superius recolens, & inueniens, cum dixisse. *Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei, sed gratia Dei sum id, quod sum.* Non vidit, non se dicere debuisse, cum ageretur de abundantia gratiarum, quas idem accepit [†] Apostolus, dignum fuisse, qui acciperet, cum ipse se non solum dixerit, sed & aliam causam reddens, probarit indignum, & eo ipso gratiam verè gratiam commendauerit? Sed si forte illud iam dudum à sancto Ioanne narratum cogitare, vel meminisse non potuit, recentissimam suam responsionem respiceret, & quæ paulò antea de Cœlestio sibi obiecta anathematizauerit, aduerteret. Nempe enim inter illa est, quod obiectum est, dixisse Cœlestium, Dei gratiam secundum merita nostra dari. Si ergo veraciter hoc Pelagius anathematizauit, quid est, quod dicit gratias omnes Apostolo secundum merita datas? An aliud est, dignum esse accipere, aliud secundum meritum accipere, & potest aliqua subtilitate disputationis ostendere dignum esse aliquem, sed non mereri.

Veruntamen Cœlestius, vel quis alius, cuius omnes superiores anathematizauit sententias, nec de hoc verbo eum nebulas ostendere, ^{† Alias} ^{Obtendere.} [†] atque in eis latere permittit. Vrget enim, & dicit: & ipsa gratia in mea voluntate posita est, siue dignus fuerim, siue indignus.

Si ergo hoc rectè à Pelagio, veraciterque damnatum est, ubi dicitur Dei gratiam secundum merita, & dignis dari, quo corde cogitauit, quovè ore protulit, quod ait dicimus: Donare Dominum ei, qui fuerit dignus accipere omnes gratias? Quis non, ista si diligenter aduerterit, fiat de illius responsione, vel defensione sollicitus?

Cur ergo, ait aliquis, hoc iudices approbaverunt? Fateor, idem iam ipse ambigo. Sed nimirum, aut breue dictum eorum audientiam, aut intentionem facile subterfugit, aut aliquo modo id rectè posse accipi existimantes: cuius de hac re confessiones liquidas sibi habere videbantur, pene de vno verbo nihil ei controuersiam commouendam [†] putarunt. Quod & nobis forsitan contigisset, si enim cum eis in illo iudicio sedissemus: si enim pro eo, quod positum est *dignus*, positum esset prædestinatus, vel aliquid eiusmodi, nihil certè scrupuli tangeret, atque angere animus: & tamen si dicatur, eum, qui per electionem gratiæ iustificatur, nullis quidem præcedentibus meritis bonis, sed prædestinatione dignum vocari, sicut electus vocatur, utrum vel certè, vel minima offensione intelligentiæ, dici possit? difficile iudicatur. Nam quantum ad me attinet, ab hoc verbo facile transirem, nisi melior ille, cui respondit, ubi omnino nullam dicit Dei gratiam, nisi naturam nostram cum libero arbitrio, de ipsius Pelagij sensu sollicitum redderet, ne fortè hoc verbum non de negligentia loquutionis, sed de diligentia dogmatis curarit [†] miscere: iam ea, ^{† Alias} quæ restant nouissima, ita iudices commo- ^{Inserere.} uerunt, ut ante responsionem Pelagij damnanda censerent.

CAPVT XIII.

De alijs obiectionibus factis Pelagio ex libris Cœlestij.

NAm in sexto capitulo Cœlestij libri positum obiectum est; filios Dei non posse vocari, nisi omnimodo absque peccato fuerint effecti: unde secundum ipsum dictum est, neque Apostolum Paulum esse filium Dei, qui dixit. *Non quòd iam acceperim, aut quòd iam perfectus sim.* In septimo capitulo obliuionem, & ignorantiam non subiacere peccato, quoniam non secundum voluntatem eueniunt, sed secundum necessitatem, cum Dauid dicat. *Delicta iuuentutis mea ne memineris, & ignorantia mea.* Et cum in lege sacrificia pro ignorantia sicut pro peccato offeruntur. In decimo capitulo, non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet vnusquisque aut facere aliquid, aut non facere. In duodecimo capitulo, victoriam nostram non ex Dei esse adiutorio, sed ex libero arbitrio, quod inferius [†] dictum

† Alias
Int. medi-
cine.
† dictum est his verbis: nostra victoria quo-
nam propria voluntate arma suscipimus,
sicut ē contrario nostrum est, quando vinci-
mur, quoniam armari propria voluntate cō-
templimur.

Et de Apostolo Petro posuit testimoniū,
diuinā nos esse consortes naturā, & syllogis-
mum facere dicitur, quoniam si anima non
potest esse sine peccato; ergo & Deus sub-
iacet peccato, cuius pars, hoc est anima, pec-
cato obnoxia est.

In tertio decimo capitulo dicit. Quoni-
am penitentibus venia non datur secun-
dum gratiam & misericordiam Dei, sed se-
cundum merita, & laborem eorum, per pē-
nitentiam digni fuerint misericordia.

Concilium.
Cap. 19.
Pelagius.
His recitatis Synodus dixit. Quid ad hęc,
quæ lecta sunt capitula, dicit præsens Pela-
gius monachus? Hoc enim reprobatur sancta
Synodus, & sancta Dei Catholica Eccle-
sia. Pelagius respondit: Iterum dico, quia
hęc & secundum ipsorum testimoniū non
sunt mea, pro quibus, vt dixi, satisfactio-
nem non debeo, quæ verò mea esse confes-
sus sum, hęc rectē esse affirmo: quæ au-
tem dixi, non esse mea secundum iudiciū
sanctæ Ecclesiæ reprobatur, anathema dicens
omni contraueniēti sanctæ Catholice Ec-
clesiæ doctrinis. Ego enim in vnus sub-
stantiæ Trinitatem credo, & omnia secun-
dum doctrinam sanctæ Catholice Ec-
clesiæ, si quis verò aliena ab hac sapit, anathe-
ma sit.

Concilium.
Cap. 20.
Synodus dixit. Nūc quoniam, satisfactum
est nobis persecutionibus præsentis Pelagij
monachi, qui quidem pijs doctrinis consen-
tit, contraria verò Ecclesiæ fidei reprobatur, &
anathematizat, communionis Ecclesiæ eum
esse catholicæ confitemur.

C A P V T XIV.

*Minus sincere Pelagium sibi obiectis
satisfecisse.*

Aug.
Cap. 12.
† Alias
Quasi in-
certas.
† Alias
Chilic-
tium.
† Alias
Armen.
Sista sint gesta, quibus amici Pelagij gau-
dent, eum esse purgatum: nos, quoniam
erga se nostram quoque amicitiam, proba-
tis etiam familiaribus epistolis nostris, atque
in hoc iudicio recitatis quas † insertas con-
tinent gesta, satis probare curarunt, salutem
quidem eius in Christo cupimus, & opta-
mus, de ista vero eius purgatione, quæ magis
creditur, quam liquido demonstratur, gau-
dere remere non debemus. Neque hoc di-
cens iudiciū arguo, vel negligentiam, vel
conuentionem, † vel, quod ab eis longe ab-
horre certissimum est, impiorum dogma-
tum conscientiam: sed eorū iudicio pro me-
rito approbato, atque laudato, Pelagius tamen
apud eos, quibus amplius, certiusque † notus

est, non mihi videtur esse purgatus. Ille enim
tanquam de ignoto iudicantes, his præfer-
tim absentibus, qui contra eum libellum de-
derant, hominem quidem diligentius exa-
minare minime potuerunt: hæresim tamen
ipsam, si eorum sequantur iudiciū, qui pro
eius peruersitate certabant, penitus pereme-
runt. Illi autem qui bene sentiunt, quæ Pela-
gius docere consuevit, siue qui eius disputa-
tionibus restiterunt, siue qui ex ipso errore se
liberatos esse gratulantur, quomodo possunt
eum non habere suspectum, quando eius nō
simplicem confessionem præterita errata
damnantem, sed talem defensionem legunt,
quasi nunquam aliter senserit, quā in isto iu-
dicio in eius est responsionibus approba-
tum.

Nam, vt de me ipso potissimum dicam, Cap. 22.
ipsum † absentis à Romæ constituti Pelagij † Alias
nomē cum magna eius laude cognoui. Post-
ea cœpit ad nos fama perferre, quod aduer-
sus Dei gratiam disputaret, quod licet dolo-
rem, & ab eis mihi diceretur, quibus crede-
rem, ab ipso tamen tale aliquid, vel in eius a-
liquo libro nosse cupiebam, vt si inciperem
redarguere, negare non posset. Postea verò,
quam in Africam venit, me absente, nostro,
id est, Hypponenſi littore exceptus est, vbi o-
mnino, sicut † comperi, à nostris, nihil ab ali-
quo huiusmodi auditum est, quia & citius, † Alias
quam putabatur, inde profectus est. Postmo-
dum eius faciem Carthagine, quantum re-
colo, semel, vel iterum vidi, quādo circa col-
lationis, quam cum hæreticis Donatistis ha-
bituri eramus, occupatissimus fui. Ille verò
etiam ad transmarina properauit. Interea
per ora eorum, qui eius discipuli ferebantur,
dogmata ista feruebant; ita vt Cœlestius ad
Ecclesiasticū iudiciū perueniret, & repor-
taret dignam sua peruersitate sententiam.
Salubrius sanè aduersus eos agi putabamus,
si hominum nominibus tacitis, ipsi refuta-
rentur, & redarguerentur errores, atque ita
metu potius Ecclesiastici iudicii corrigeren-
tur homines, quam ipso iudicio punirentur.
Nec libris igitur aduersus mala illa differere,
nec popularibus tractatibus cessabamus.

C A P V T XV.

*Quo modo Pelagius questionem de gratia simulatē
solueret, & contrarium errorem anathe-
matizaret.*

Cap. 23.
CVM verò mihi etiam liber ille datus es-
set à seruis Dei bonis, & honestis viris Ti-
masio, † & Iacobo, vbi apertissime Pelagius † Timasio
obiecta sibi à se ipso, tanquā ab aduersario, vn-
de iam grandi inuidia laborabat, de Dei gra-
tia questionem, non aliter sibi soluere visus
est, nisi vt naturam cum libero arbitrio cōdi-
tam

† Aliās tam Dei diceret gratiā aliquando id, † quod
 idq. tenuit. tenuit, nec aperte ei coniungens legis adiutorium, vel remissionem etiam peccatorum. Tum verò sine vlla dubitatione mihi claruit, quam esset Christianæ salutis venenum illius peruersitatis inimicum, nec sic tamen operi meo, quo eundem librum refelli, Pelagij nomen inserui, facilius me existimans profuturum, si seruata amicitia, adhuc eius verecundia parceret, cum † literis iam parcere † non deberem. Hinc est, quod nunc moleste fero, in hoc iudicio dixisse illum quodam loco: anathematizo illos, qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt: suffecerat dicere, qui sic tenent, vt eum crederemus esse correctum: cum verò addidit, aut aliquando tenuerunt: primum quam iniuste damnare immeritos ausus est, qui illo, qui siue alijs, siue ipso doctore, didicerant, errore caruerunt. Deinde quis eorum, qui eum ista non solum aliquando tenuisse, verum etiam docuisse nouerūt, non immerito suspicetur, simulatē anathematizasse, qui hæc tenent, cum eodem modo anathematizare non dubitauit, qui hæc aliquando tenuerunt, in quibus eum ipsum recordabantur magistrum? Ecce (vt alios taceam) Timasium, & Iacobum, quibus oculis, qua fronte cōspiciet suos, aut dilectores, aut aliquando discipulos, ad quos librum a scripti, vbi libro eius respondi. Qui certē quemadmodum mihi rescripserint, tacendum, & prætereundum non putauit, sed exemplum literatum subter annexi.

a vtique librum de Natur. & grat.

CAPVT XVI.

Epistola Timasij, & Iacobi ad Augustinum.

Cap. 24.

Domino verè beatissimo, & meritò venerabili Patri Episcopo Augustino, Timasius, & Iacobus in Domino salutem. Ita nos refecit, & recreauit gratia Dei ministrata per verbum tuum, vt prorsus Germane dicamus; *Misit verbum suum, & sanauit eos.* Domine beatissime, & merito venerabilis Pater, Sanè ea diligentia ventilasse sanctitatem tuam textum eiusdem libelli reperimus, vt ad singulos apices responsa debita † stupeamus, siue in his, quæ refutate, detestari, ac fugere deceat Christianum, siue in illis, in quibus non satis inuenitur errasse, quanuis nescio, qua calliditate in ipsis quoque gratiam Dei credidit supprimendam. Sed vnum est, quod nos in tanto beneficio afficit, a quia tarde hoc tam præclarum gratiæ Dei munus effulsit. Siquidem contingit, absentes fieri quosdam, quorum cæcitati tam perspicua veritatis illustratio deberetur: ad quos etsi tardius, non diffidimus, propitio Deo eandem gratiam peruenire, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Nos

† Aliās reddita.

a vtique dolore, vel fortè, affligit.

verò etsi olim spiritu charitatis, † qui in te † Aliās est, docti, subiectionem eius abiecerimus erroris, in hoc etiam nūc gratias agimus, quod hæc, quæ ante credidimus, nunc alijs aperire didicimus, viam felicitatis vberiore sanctitatis tuæ sermone pandente. † Et alia manu, † Aliās incolumen beatitudinem tuam, nostrique præfident memorem misericordia Dei nostri clarificet in æternum.

CAPVT XVII.

Pelagium urget, vt ex corde respiscat.

Si ergo & iste confiteatur, ita in hoc errore Cap. 24. se fuisse aliquando, vt hominem præoccupatum, sed nunc anathematizare, qui hæc tenet, quisque ei non gratularetur, tenente iam illo viam veritatis, ipse amitteret viscera charitatis. Nunc verò parum est, quod se nō confessus est ab ea peste liberatum, sed anathematizauit insuper liberatos, qui eum sic diligunt, vt etiam ipsum cupiant liberari, in quibus & isti sunt, qui beneuolentiam suam erga illum significauerunt, his ad me datis literis suis. Nam & ipsum cegebant, cum dicerent, hoc se affici, quod tardè illum librum scripserim. Siquidem contingit, inquit, absentes fieri quosdam, quorum cæcitati ista tam perspicua veritatis illustratio deberetur, ad quos & si tardius inquit, non diffidimus, propitio Deo, eandem gratiam peruenire. Nomen quippe, vel nomina ipsi quoque adhuc tacenda putauerunt, vt viuente amicitia error potius moreretur amicorum.

At nunc si Pelagius Deum cogitat, si non Cap. 25. est ingratus eius misericordiæ, qui eum ad Episcoporum iudicium propterea produxit, vt hæc anathemata defendere postea nō auderet, iamque detestanda, & abijcienda cognosceret, gratius accipiet literas nostras, quando expressio nomine vlcus sanandum potius aperimus, quam illas vbi cum dolore † facere timeremus, tumorem, quod nos pœnitet, augebamus. Si autem mihi fuerit iratus, quam inique irascatur, attendat, & vt vincat iram tandem aliquando Dei postulet gratiam, quam in hoc iudicio confessus est, singulis nostris adibus necessariam, vt veram consequatur illo adiuuante victoriam. Quid enim ei profunt tantæ eius laudes in epistolis Episcoporum, quas pro se commemorandas, vel etiam legendas, atque allegandas putauit, quasi cum † hæc peruersa sentiret, † Aliās omnes, qui vehementes, & quodammodo ardentes ad bonam vitam exhortationes eius audiebant, facile scire potuerunt. †

† Aliās Dolorem.

† Aliās Eum.

† Aliās Sentire.

† Aliās potuerunt.

CAPVT

CAPVT XVIII.

Epistola Augustini ad Pelagium cum illius declaratione.

^{Cap. 26.} **E**T ego quidem in epistola mea, quam protulit, nō solum ab eius laudibus temperavi, sed etiam, quantum potui, sine eius commotione quæstionis de Dei gratia recte sapere admonui. Dixi enim ^{† Aliās vilius.} quippe in salutatione Dominum, quod epistolari more etiam non Christianis quibusdam scribere solemus, neque id mendaciter quoniam omnibus ad salutem, quæ in Christo est, consequendam, debemus quodammodo liberam seruitutem. Dixi, dilectissimum & nunc dico, & si iratus ^{† Aliās vultus.} fuerit, adhuc dicam, quoniam, nisi erga eum dilectionem tenuero, illo irascente ipse mihi magis nocebo. Dixi desideratissimum, quoniā valde cupiebam cum præsentē aliquid colloqui, iam enim audiebam, contra gratiam, qua iustificamur, quando hinc aliqua commemoratio fieret aperta eum contentione coerceri. ^{† Aliās conari.} Denique literarum ipsarum brevis textus hoc indicat. Nam cum egissem gratias, quod me scriptis suis exhilarasset, certum faciendo de sua salute, ac suorum, quos utique si correctos volumus, et corporali salute saluos velle debemus. Mox & bona optavi à Domino retribui, non ad salutem corporis pertinentia, sed ea potius, quæ putabat esse, vel fortè adhuc putat in solo arbitrio voluntatis, & propria potestate posita. Deinde quia literis suis, quibus respondebam, talia quædam in me bona multum, benigneq; laudauerat, etiam ibi petiui ab eo, ut pro me oraret, quò potius à Domino talis fierem, qualem me esse iam crederet, ut eum sic admonerem cōtra quem ^{† Aliās quod.} ille sapiebat. Ipsam quoq; iustitiam quam in me laudandam putauerat, non esse volentis, neque currentis, sed misercntis Dei. Hoc est totum, quod brevis illa epistola mea continet, eaque intentione dicta est, nam ita se habet.

CAPVT XXI.

^{Cap. 27.} *Domino dilectissimo, & desideratissimo fratri Pelagio Augustinus in Domino salutem.*

^{Cap. 28.} **G**RATIAS ago plurimum, quod me literis exhilarare dignatus es, & certū facere de salute vestra. Retribuet tibi Dominus bona, quibus semper sis bonus, & cum illo æterno viuas in æternum, Domine dilectissime, & desideratissime frater. Ego autem et si in me non agnosco præconia de me tua, quæ tuæ benignitatis epistola continet, beneuo-

Pars I.

lo tamen animo erga exiguitatem meam ingratus esse non possum. Simul admonens, ut potius res pro me, quò talis à Domino fiam, qualē me iā esse arbitraris, & alia manu, memor nostri incolumis Domino placeas Domine dilectissime, & desideratissime frater.

In ipsa quoque subscriptione quod posui, ^{Cap. 29.} vt Domino placeat, magis hoc esse significavi in eius gratia, quam in sola hominis voluntate, quādo id nec hortatus sum, nec præcepi, nec docui, sed optavi. Quemadmodum vero si hortarer, aut præciperem, vel docerē pertinere hoc & ad liberū arbitrium demonstrarem, nec tamen Dei gratiæ derogarem: ita quia optavi, Dei quidem commendavi gratiam, non tamen arbitrium voluntatis extinxi. Vt quid ergo in hoc iudicio protulit hanc epistolam? secundum quam, si ab initio sapuisset, nullo modo fortassis, licet à bonis fratribus, sed tamen perversitate dispositionum ^{† Aliās disputatio-num.} eius offensis, ad Episcopale iudicium vocaretur. Porro autem sicut ego rationem de hac mea epistola reddidi, ita de suis, si esset necesse, redderent ^a quorum allegant dicētes, vel quid putauerint, vel quid ignorauerint, vel qua ratione scripserint. Proinde Pelagius de quorumlibet Sancto-^a rum amicitia, se iactauerit, quorumlibet de suis laudibus literas legerit, quolibet purgationis suæ gesta protulerit, nisi ea, quæ contra Dei gratiam, qua vocamur, & iustificamur, posuisse in literis suis idoneorum testium fide probatur, confessus anathematizauerit, ac deinde ^{† Aliās demum.} contra ipsa hæc ipsa scripserit, & disputauerit, nequaquam his, quibus plenus notus est, videbitur esse correctus.

CAPVT XIX.

Falsò gloriatur Pelagius ipsius dogma, posse non peccari per humanum laborem suis se approbatum.

IAM enim, quæ post hoc iudicium ^{Cap. 30.} conseruata sunt, quæ hanc suspensionem magis augeant, non tacebo. Peruenit in manus nostras nonnulla epistola, quæ ipsius Pelagij diceretur scribentis ad amicum suum quædam presbyterum, qui eum literis (sicut eadem epistola continet) benigne admonuerat, ne per eius occasionem aliquis à corpore Ecclesiæ separaretur. Ibi inter cætera, quæ inferre longum est, nec opus est, ait Pelagius. Quatuordecim Episcoporum sententia nostra definitio comprobata est, qua diximus, posse hominem sine peccato esse, & Dei mādāta facile custodire, si velit. Quæ sententia (inquit) contradictionis hos confusione perfudit, & omnem in malum conspirantem societatem ab inuicem separauit. Siue ergo istam epistolam verè scripserit, siue sub eius

T nomine

nomine à quocunque conficta sit, quis non videat quemadmodum hic error, & de iudicio; ubi conuictus atque damnatus est tanquam de victoria gloriatur? Sic enim posuit hæc verba, quemadmodum leguntur in libro eius, qui capitulorum vocatur, nō quemadmodum obiecta sunt in iudicio, vel etiam responsione repetita. Nam & illi, qui obiecerunt, nescio qua iniuria † minus posuerunt verbum, de quo non parua est controuersia. Posuerunt enim eum dixisse, posse hominem, si velit esse sine peccato; de facilitate nihil est dubium. † Deinde ipse respondens ait, posse quidem hominem esse sine peccato, & Dei mandata custodire si velit, diximus, neque ipse dixit, facile custodire, sed tantummodo custodire. Ita alio loco inter illa de quibus Hilarius me consuluit, atque rescripsi, sic obiectum est; posse hominem esse sine peccato, si velit. Ad quod ipse ita respondit, posse quidem hominem sine peccato esse dictum est superius. Neque hic ergo vel eis, qui obiecerunt, vel ab ipso qui respondit, additum est, facile.

Superius etiam in narratione S. Ioannis Episcopi, ita commemoratum est. Illis, inquit, instantibus, & dicentibus, quia hæreticus est, dicit enim, quoniam potest homo, si voluerit, esse sine peccato, & de hoc interrogantibus nobis eum, respondit. Non dixi, quoniam recepit natura hominis, ut impecabilis sit; sed dixi, quoniam qui voluerit propria salute laborare, & agonizare, ut non peccet, & ambulet in præceptis Dei, habere eum hanc possibilitatem à Deo. Tūc quibusdam susurrantibus, & dicentibus, quod sine Dei gratia, dicente Pelagio, posse † hoc perfici, a culpam, inquit, superintuli, quia & Apologia Verbum obscurum est, nam verbum, inquit, ad Ioannem referendum esse, & discursus Augustini indicat, & ex Dialogo Pauli Orosij comprobatur. Quid autem significauerit, dicens, Culpam superintuli, non intelligitur, & forte legendum. Culpam inquit, & superintuli & sic consonant, quæ infra dicit Augustinus.

stolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem, sed secundum gratiam Dei dixit, amplius omnibus illis laboravi, nō ego autem, sed gratia Dei mecum; & cætera, quæ iam cōmemoravi. Quid sibi ergo vult, quod in hac Epistola ita gloriari ausi sunt, ut non solum possibilitatem non peccandi, sed etiam facultatem, sicut in libro capitulorum eiusdem Pelagii positum est, iudicantibus quatuordecim Episcopis, se persuasisse iactarent, cum toties eadem edicta gestis, atque repetita, nusquam hoc habere inueniantur? Quomodo enim etiam ipsi defensioni, & responsioni Pelagij non est hoc verbum contrarium, cum & Episcopus Ioannes sic eum apud se respondisse † dixerit, † & cum vellet intelligi, posse non peccare, qui voluerit pro salute sua la-

borare, & agonizare, & ipse iam † gestis agens, seq; defendens proprio labore, & Dei gratia dixerit, hominem esse posse sine peccato? Quomodo ergo facile fiat, si laboratur ut fiat? Puto enim, omnem sensum hominum nobiscum agnoscere, quod ubi labor est, facilitas non est. Et tamen in † Epistola carnalis ventositatis, & elationis volat, & gestorum tarditate procurata, celeritate præcedens, in manus hominum præuolat, ut quatuordecim Episcopis Orientalibus placuisse dicatur, non solum posse esse hominem sine peccato, & Dei mandata custodire, nec nominato Deo iuuante, sed tantum, si velit, ut videlicet tacita, pro † qua vehementissimè pugnabatur diuina gratia, restet, ut in sola epistola legatur infelix, & se ipsam decipiens, velut victrix humana superbia. Quasi non hoc se dixerit culpasse Ioannes Episcopus, & velut gigantes montes aduersus supereminentiam gratiæ cœlestis stratos † tribus diuinorum testimoniorum, tantum fulminum, ictibus deiecisse.

At verò cum illo etiam cæteri Episcopi iudices, vel mente, vel ipsis auribus ferrent Pelagium dicentem, *Posse quidem hominem sine peccato esse, & Dei mandata custodire, si velit, diximus.* Nisi cōtinuo, sequeretur; *Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit.* Quod nesciebant illi eum dicere de natura, non de illa, quam in Apostolica prædicatione nouerant, gratia. Ac deinde coniungeret. Non autem diximus, quod inueniatur aliquis ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccauerit, sed quoniam à peccatis conuersus proprio labore, & Dei gratia possit esse sine peccato. Quod etiam sua sententia declararunt dicentes eum rectè respondisse, hominem cum adiutorio Dei, & gratia posse esse sine peccato. Quid aliud metuentes, nisi ne hoc negando, non possibilitati hominis, sed ipsi Dei gratiæ facere videretur iniuriam. Nec tamen definitum est, quando fiat homo sine peccato, quod fieri posse adiuuante Dei gratia iudicatum est. Nō est, inquam, definitum utrum in hac carne concupiscentiæ aduersus spiritum fuerit, vel sit, vel futurus sit aliquis iam ratione vtens, & voluntatis arbitrio, siue in ista frequentia hominum, siue in solitudine monachorum, cui non sit iam necessarium non propter alios, sed etiam propter se ipsum dicere in oratione; *Dimitte nobis debita nostra.* An verò tunc perficiatur hoc donum, quando similes ei erimus, quando videbimus eum sicuti est: quando dicetur, non à pugnantibus, *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ,* sed à triumphantibus, *Ubi mors victoria tua? Ubi est mors aculeus tuus?* Quod non inter catholicos, & hæreticos, sed inter catholicos ipsos fortasse pacifice requirendum est.

Quo-

† Aliàs
Incuria.† Aliàs
dictum.† Aliàs
Posset.† Aliàs
Disserit.
† Aliàs
Vt eum.

† Aliàs

† Forte de
lenda parti-
cula in.† Aliàs
de.† Aliàs
Struētos.

Cap. 31. Quomodo igitur credi potest, Pelagium (si tamen hæc epistola eius est) & Dei gratiam, quæ neque natura est cum libero arbitrio, neque legis scientia, neque tantum remissio peccatorum, sed ea, quæ in singulis nostris est actibus necessaria, veraciter fuisse confessum, & veraciter anathematizasse, * Alias quisquis contraria * ista sentiret, quando in contra. epistola sua, & facilitatem posuit non peccandi, de qua nulla in hoc iudicio quæstio fuit, quasi iudicibus, etiam de hoc verbo placuerit, & gratiam Dei non posuit, * Alias Posuerit. confitendo, & addendo pœnam Ecclesiasticæ damnationis euasit?

C A P V T XX.

Redarguitur, & convincitur Pelagius, quod errores Cœlestij sic anathematizauerit.

Cap. 32. EST & aliud, quod filere non debeo, in chartula defensionis suæ, quam mihi per * Alias quendam charum nostrum * Hypponen- Vstrum. sen eiuem, Orientalem autem diaconum misit, fecit aliquid, quod aliter se habeat, quæ gestis Episcopaliibus continetur, quod autem habet gesta longè melius est, ac firmitus, & omnino enodatus pro Catholica veritate contra illius hæresis pestem. Nam cum eandem chartulam legerem, priusquam ad nos gesta venissent, nesciebam ea ipsa verba posuisse, quibus cum ibi * adesset, vsus est in iudicio, pauca enim, & non multum aliter se habent, de quibus non nimis curo.

Cap. 33. Molestè autem ferebam, quod aliquarum sententiarum Cœlestij, quas cum gestis anathematizasse perspicuum est, seruasse sibi defensionem potest videri. Nam earum quædam sua negauit esse, dicens tantummodo, pro eis non se debere satisfactionem, anathematizare autem in eadem chartula voluit, * Alias quæ ista sunt. Adam mortalem esse factum, qui * si- Quid. ne peccaret, siue non peccaret, esset mortiturus, quod peccatum Adæ solum ipsum nocuerit, & non genus humanum, quod lex sic mittat ad regnum Cælorum, quemadmodum & Euangelium, quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo fuit Adam ante præuocationem, quod neque per mortem, vel præuocationem Adæ omne genus humanum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus humanum resurgat. Infantes, etiam si non baptizentur, habere vitam æternam. Diuites baptizatos, nisi omnibus abrenunciauerint, si qui d. boni videtur facere, non illis reputari, neque habere illos regnum Cælorum. Ad ista quippe in chartula illa ita respondit. Hæc omnia secundum ipsorum testimonium à me dicta non sunt, nec pro eis debeo satisfactionem. In gestis autem ad eadem ipsa ita loquutus est: secundum ipsorum à me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo, sed tamen ad satisfactionem

Pars I.

sanctæ Synodi anathematizo eos, qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt.

Cur ergo non ita & in illa chartula scriptum est? non multum, ut opinor, atramenti, nec literarum, nec moræ ne ipsi * chartu- * Alias læ, si ita fieret, impenderetur. Sed quis non Ipsus. credat, id fuisse procuratum, ut tanquam pro gestorum illorum breuiatione ista charta viquequaque discurreret, vbi non putaretur, non * esse ablatam quamlibet earum sententiarum defendendi licentiam, quod ei tantummodo obiectæ, nec ei * approbatæ fuis- * Alias sent, non tamen anathematizata, atque da- Eius mnata?

Postea etiam de libro Cœlestij capitula sibi obiecta in eadem chartula multa congestit, neque his interuallis, quæ continent gesta, duas responsiones, quibus eadem in capitula anathematizauit, sed vnam simul omnibus subdidit. Quod studio breuitatis factum putarem, nisi plurimum ad id, quod nos mouet, interesse perspicerem, ita enim clausit. Iterum dico, quoniam ista & secundum eorum testimonium non sunt mea, pro quibus, ut dixi, satisfactionem non debeo, quæ autem mea esse confessus sum, hæc rectè me dicere affirmo, quæ autem dixi mea non esse, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobō, anathema dicens omni contraueniēti sanctæ, & catholicæ Ecclesiæ doctrinis, similiter & his qui falsa fingentes, nobis calumniam commouerunt. Hunc vltimum versum non habent gesta, sed nihil ad rem, de qua solliciti esse debemus. Sint enim prorsus anathema, & hi, qui falsa fingentes eis calumniam commouerunt.

Sed cum primum legi, quæ ante dixi, mea non esse, secundum iudicium sanctæ Ecclesiæ reprobō, nesciens, quoniam hic tacitum est, & gesta non legeram, nihil aliud existimaui, quam eum fuisse pollicitum, hoc se de his sensurum capitulis, quod Ecclesia non iam iudicasset, sed quandoque iudicaret, & ea se reprobaturum, quæ illa non iam reprobasset, sed quandoque reprobareret, ut * huc * Alias pertinent etiam, quæ adiungit, anathema se Vt ad hoc pertineret etiam, quod dicente omni contraueniēti, vel contra- * Alias dicenti sanctæ Catholice Ecclesiæ doctrinis. Veruntamen ut gesta testantur, tam de his Ecclesiasticum iudicium ab Episcopis quatuordecim factum erat, secundum quod iudicium se dixit, ista omnia reprobare, & anathema dicere his, qui talia sentiendo, contra iudicium veniunt, quod iam factum fuisse gesta indicant. Iam enim dixerant iudices, quid ad hæc, quæ lecta sunt capitula dicit præfens Pelagius monachus. Hæc enim reprobat sancta Synodus, & sancta Dei Catholica Ecclesia.

Sed hoc, qui nesciunt, & istam chartam legunt, aliquid illorum licite posse defendi, T 2 tanquam

tanquam non fuerit iudicatum catholicæ contrarium esse doctrinæ, paratumque se Pelagius dixerit, id de his rebus sapere, quod Ecclesia non iudicauit, sed iudicauerit.

* Aliàs
Itaque.

^a Est tamen obscurus locus, & videtur corruptus, forteque sic legendus. Nam ita ipse scripsit in ea, de qua nunc agimus, chartula. Et postea supplem. Et animaduersum à nobis est, ut cognosceretur, &c.

^a Non ita * sic scripsit, tamen de qua nunc agimus chartula, ut cognosceretur, quod habet gestorum fides, omnia scilicet, illa dogmata, quibus

eadem hæresis proserpebat, & contentiosa conualecebat audacia Ecclesiastico iudicio, præsentibus quatuordecim Episcopis esse damnata. Quam rem, si ut est, innotescere timuit, se potius corrigat, quam nostræ licet seræ vigilantia qualicumque succenseat. Si autem hoc eum timuisse * falsum est, & sicut homines suspicamur, ignoscat, dum tamen ea, quæ gestis, quibus auditus est, anathematizata, & reprobata sunt, de cætero oppugnet, ne parcendo illis, non solum hæc antea credidisse, sed credere videatur.

* Aliàs
Tenuisse.

CAPVT XXI.

Conclusio, & scopus totius libri.

Cap. 34.

PRoinde istum librum in tam graui, & grandi causa non frustra fortasse prolixum ob hoc ad tuam venerationem scribere volui, ut si tuis sensibus non displicuerit, autoritate potius tua, quæ longè maior est, quam nostræ exiguitatis industria, quibus necessarium existimauerit, innotescat, ad eorum vanitates contentionesque opprimendas, qui putant, absoluto Pelagio, iudicibus Episcopis Orientalibus, illa dogmata placuisse, quæ aduersum Christianam fidem, & gratiam, qua vocamur, & iustificamur, perniciosissimè pullulantia, Christiana semper veritas damnat, & istorum etiam quatuordecim Episcoporum autoritate damnauit, quæ simul & Pelagium, nisi ab eo essent anathematizata, damnasset. Nunc iam quoniam reddidimus homini curam fraternæ charitatis, & de illo, ac pro illo nostram sollicitudinem fideliter promissimus * videamus breuiter, quomodo posse aduerti, etiam illo (quod clarum est apud homines) absoluto, hæresim tamen ipsam diuino iudicio semper damnabilem, etiam iudicio quatuordecim Episcoporum Orientalium esse damnatam.

* Aliàs
Promissimus.

CAPVT XXII.

Quomodo potuerint, absoluto Pelagio, dogmata illi obiecta damnari.

Hæc est illius iudicii postrema sententia. ^{Cap. 35.} Synodus dixit: nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus * præsentis Pelagij monachi, qui quidem pijs doctrinis consentit, contraria verò Ecclesiæ reprobata, & anathematizata communionis Ecclesiasticæ eum esse, & catholicæ confitemur. Duo quædam satis perspicua de Pelagio monacho sancti Episcopi iudices suæ sententiæ breuitate complexi sunt. Vnum quidem pijs eum consentire doctrinis. Alterum autem Ecclesiæ fidei reprobare & anathematizare cōtraria. Propter hæc duo cōmunionis Ecclesiasticæ, & Catholicæ pronuntiatus est. Quibus ergo verbis eius, interim, quantum homines in præsentia de manifestis iudicare potuerunt, utrumque claruerit, omnia breuiter recapitulando videamus. In his enim sibi obiectis, quæ sua non esse respondit, dictus est reprobare, & anathematizare contraria. Breuiter ergo totam istam causam ita si possumus, colligamus, quoniam necesse erat impleri, quod prædixit Apostolus Paulus. *Oportet & hæreses esse, ut probati manifesti fiant in vobis.* Post veteres hæreses multæ etiam modo hæreses, non ab Episcopis, seu presbyteris, vel quibusque clericis, sed à quibusdam veluti monachis, & quæ contra Dei gratiam, quæ nobis est per Iesum Christum Dominum nostrum tanquam defendendo liberum arbitrium, disputant, & conantur Christianæ fidei fundamentum * euertere, de quo scriptum est. *Per unum hominem mors, & per eum unum hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic etiam in Christo omnes viuificabuntur.* Et in actibus nostris Dei adiutorium denegant, dicendo, ut non peccemus, impleamusque iustitiam, posse sufficere naturam humanam, quæ condita est cum libero arbitrio, eamque esse Dei gratiam, quia sic conditi sumus, ut hoc voluntate possumus, & quod adiutorium legis, mandatorumque suorum dedit, & quod ad se conuersis peccata præterita ignoscit. In his solis esse Dei gratiam deputandam, non in adiutorio nostrorum actuum singulorum. Posse enim hominem esse sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit.

Ista hæresis, cum plurimos decepisset, & fratres, quos non deceperat, conturbaret, Cœlestius quidam talia sentiens ad iudicium Carthaginensis Ecclesiæ perductus Episcoporum sententiā condemnatus est. Deinde post aliquot annos Pelagius, qui magister eius perhiberetur, cum ista hæresis fuisset obiecta,

* Aliàs
Persecutionibus.

^a Adde
inuicta sunt
vel quid
simile.

* Aliàs
Firmamentum.

obiecta, ad Episcopale iudicium etiam ipse peruenit. Recitatisque omnibus, quæ in libello contra eum dato Heros, & Lazarus Episcopi Galli posuerant: illis quidem absentibus, & de ægritudine vnius eorum excusantibus, Pelagium ad omnia respondentem, quatuordecim Episcopi prouinciæ Palæstinæ secundum responsiones eius alienum à peruersitate huius hæresis pronunciarunt: eam tamen hæresim sine ulla dubitatione damnantes. Approbauerunt enim secundum quæ ille ad ea, quæ obiecta sunt, respondebat. Adiuuari hominem per legis scientiam ad non peccandum, sicut scriptum est. *Legem in adiutorium dedit illis.* Non tamē ex hoc eadem

† Alias
Eandem le-
gu scientiā.
† Alias
Approbaue-
runt.

† legis scientia illam Dei gratiam esse iudicauerunt, † de qua scriptum est. *Quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum.* Nec ideo dixisse Pelagium omnes voluntate sua regi, vt non eos regeret Deus. Respondit enim hoc se dixisse propter liberum arbitrium, cui Deus adiutor est eligenti bona, hominē verò peccantem ipsum esse in culpa quasi liberi arbitrij. Approbauerunt etiam iniquis, & peccatoribus in die iudicij non esse parcendum, sed æternis eos ignibus puniendos, quoniam hæc se ille secundum Euangelium dixisse respondit, vbi scriptum est. *Isti ibunt in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam.* Non autem dixerat, omnes peccatores ad æternum pertinere supplicium, vt meritò contra Apostolum dixisse videretur, qui quosdam, saluos ait futuros. *Sic tamen quasi per ignem.* Regnum Cælorum ideo approbauerunt, etiam in veteri testamento esse promissum, quoniam testimonium dedit de Propheta Daniele, vbi dictum est. *Et accipient Sancti Regnum alijssimi.* Hoc loco vetus testamentum intelligentes ab illo appellatum non illud solum, quod factum est in monte Syna, sed scripturas omnes canonicas ante aduentum Domini administratas. Posse autem hominem esse sine peccato, si velit, non sic approbatum est, quomodo ab illo in libro suo positum videbatur † tanquam hoc in sola potestate esset hominis per liberum arbitrium. Hoc quippe arguebatur sensisse, dicendo, si velit, sed quomodo † nunc ipse respondit. Imo quomodo id breuius, & apertius iudices Episcopi sua interlocutione commemorauerunt, hominem cum adiutorio Dei, & gratia posse esse sine peccato. Nec tamen definitum est, quando istam perfectionem sancti assequituri † sunt, vtrum in corpore mortis huius, an quando absorbebitur mors in victoriam.

† Alias
Videatur.

† Alias
Tunc.

† Alias
Assequuntur.

† Alias
Obiiciuntur.

† Alias
Obiiciuntur.

Ex his etiam, quæ Cœlestium dixisse, vel scripisse, tanquam dogmata discipuli eius, sunt obiecta † Pelagio, sua quædam & ipse cognouit, sed aliter se, quam obiiciebatur, † sensisse respondit. Hinc est illud, quod an-

te Christi aduentum vixerunt quidam sancti, & iuste, Cœlestius autem dixisse perhibebatur, quod sine peccato fuerint. Item obiectum est, dixisse Cœlestium, Ecclesiam esse sine macula, & ruga. Pelagius autem dixit, dictum à se quidem, sed ita quoniam lauacro ab omni macula, & ruga purgatur Ecclesia, quam † velit Dominus ita permanere. Item illud dictum à Cœlestio, quoniam plus faciamus, quam in lege, & Euangelio iustum est. Pelagius autem de virginitate se dixisse respondit, de qua Paulus dicit, Præceptum Domini non habeo. Item obiectum est, affirmare Cœlestium, vnumquemque hominem posse habere omnes virtutes, & gratias, ac sic auferri diuersitatem gratiarum, quam Apostolus docet. Pelagius autem respondit, non se auferre gratiarum diuersitatem, sed dicere, donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere omnes gratias, sic Paulo Apostolo donauit.

† Alias
Quia.

Has ex nomine Cœlestij quatuor sententias non sic approbauerunt Episcopi iudices, sicut eas Cœlestius sensisse dicebatur, sed sicut de his respondit Pelagius. Videtur enim, quod aliud sit sine peccato esse, aliud sanctè, ac iuste viuere, sicut etiam ante aduentum Christi quosdam vixisse Scriptura testatur. Et quanuis non sit hic Ecclesia sine macula, & ruga, tamen eam & lauacro regenerationis ab omni macula, rugaque purgari, & eam ita velle Dominū permanere: nam & ita permanebit, quia sine macula, & ruga, vtique in æterna felicitate regnabit. Et quod perpetua virginitas, quæ præcepta non est, sine dubio plus sit, quam coniugalis pudicitia, quæ præcepta est, quanuis in multis virginitas perseueret, qui tamen non sunt sine peccato. Et quod omnes eas gratias, quas loco vno commemorat, habuit Apostolus Paulus, quas tamen eum dignum fuisse accipere, aut non secundum merita, sed potius secundum prædestinationem aliquo modo intelligere potuerunt. Ipse enim dicit, non sum dignus, vel non sum idoneus vocari Apostolus, aut eorum intentionem subterfugit verbum, quod Pelagius quemadmodum posuerit, ipse viderit.

Hæc sunt, in quibus Episcopi Pelagium pronuntiauerunt, pijs consentire doctrinis. Nunc similiter recapitulando illa, paulò attentius videamus, quæ illum contraria reprobare, & anathematizare dixerunt. In hoc enim potius hæresi ita consistit. † Exceptis ergo illis, quæ in adulatione nescio cuius vi-

† Alias
consentis,

dum hæ-

sis ista con-

sistit.

scere

scere dolebamus. Adam mortalem factum, qui siue peccaret, siue non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum Adæ ipsum solum læserit, non genus humanum. Quod lex sic mittat ad regnum, quæmadmodum & Euangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuicationem. Quod neque per mortem, vel præuicationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes, etsi non baptizentur, habeant vitam æternam. Quod diuites baptizati, nisi omnibus abrenuntient, siquid boni visi† fuerint facere, non eis imputetur, neque regnum Dei possint habere. Quod gratia Dei, & adiutorium, non ad singulos actus detur, sed in libero arbitrio sit, & in lege, arque doctrina. Quod Dei gratia secundum merita nostra detur, & propterea & ipsa gratia in hominis sit posita voluntate, siue dignus fiat, siue indignus. Quod filij Dei non possunt vocari, nisi omnino absq; peccato fuerint effecti. Quod obliuio, & ignorantia non subiaceat peccato, quoniam non eueniant secundum voluntatem, sed secundum necessitatem. Quod non sit liberum arbitrium, si indigeat auxilio Dei, quoniam propriam voluntatem habeat unusquisque aut facere aliquid, aut non facere. Quod victoria nostra ex Dei non sit adiutorio, sed ex libero arbitrio. Quod ex illo, quod ait Petrus, diuinæ nos esse consortes naturæ, consequens sit, ut ita possit esse anima sine peccato, quemadmodum Deus. Hoc enim in vndecimo capitulo libri, non quidem habentis authoris sui titulum, sed qui perhibetur esse Cœlestij, his verbis positum ipse legi. Quomodo quispiam, inquit, illius rei consortium suscipit, à cuius statu, & virtute esse extraneus definitur? Ideo fratres, qui hæc obiecerunt, sic eum intellexerunt, tanquam eiusdem naturæ animā, & Deum, & partem Dei dixerit animam. Sic eum† acceperunt, quod eiusdem status, atque virtutis eam esse cum Deo senserit.† In extremo autem obiectorum positum est, quod pœnitentibus venia non detur secundum gratiam, & misericordiam Dei, sed secundum meritum, & laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerint misericordia.

Hæc omnia, & si quæ argumentationes ad

ea confirmanda interpositæ sunt, sua negantem, & anathematizantem Pelagium iudices ap probauerunt. Et ideo pronuntiauerunt, eum contraria Ecclesiasticæ fidei reprobando, & anathematizando, damnasse. Et per hoc quomodolibet ea Cœlestius posuerit, aut non posuerit, vel Pelagius senserit, aut non senserit, tanta mala tam nouæ huius hæresis illo Ecclesiastico iudicio damnata, gaudeamus, & Deo gratias agamus, laudesque dicamus.

De his autem, quæ post hoc iudicium ibi à nescio quo cuneo perditorum, qui valde in peruersum perhibentur Pelagio suffragari, incredibili audacia perpetrata dicuntur, ut Dei serui, & ancillæ Domini ad curam sancti Hieronymi presbyteri pertinentes sceleratissima cæde afficerentur, Diacon. occideretur, ad ficia monasteriorum incenderentur, vix ipsum ab hoc impetu, atque incurso impiorum, in Dei misericordia turris munitior tueretur, tacendum nobis potius video, & expectandum quid illie fratres nostri Episcopi de his tantis malis agendum existiment, quibus eos dissimulare posse quis credat? Impia quippe dogmata huiusmodi hominum à quibuslibet Catholicis, etiam qui ab illis terris longe absunt, redarguenda sunt, ne ubique nocere possint, quo peruenire potuerint. Impia verò facta, quorum coertio ad episcopalem pertinet disciplinam, ubi committuntur, ibi potissimum à præsentibus, vel in proximo constitutis, diligentia pastoralis, & pia seueritate plectenda sunt. Nos itaque tam longè positi optare debemus, his causis talem illic finem dari, de quo non sit necesse, vbi liber vltius iudicare, sed quæ nobis potius prædicare conueniat, ut animi omnium, qui illorum scelerum fama vsquequaque volitante grauiter vulnerati sunt, Dei misericordia consequente sanentur. Vnde iam huius libri terminus iste sit, qui, ut spero, si sensibus tuis placere meruerit, adiuuante Domino utilis erit legentibus, tuo, quam meo nomine commendatior, & tua diligentia plurimis notior.

Explicit liber sancti Augustini ad sanctum Aurelium Episcopum de gestis Pelagij hæretici contra aduersarios gratiæ Domini nostri Iesu Christi.

FINIS PROLEGOMENORVM.

INDEX

† Aliàs
nisi.

† Aliàs
enim.

† Aliàs
senserunt.